

ÖVERSIKTSPLAN 2013

Tjörns kommun

UTSTÄLLNINGSGUTLÅTANDE – 130516

Kommunstyrelsen beslutade vid sammanträde 2012-05-31, § 118, att utställning skulle ske av rubricerad översiktsplan enligt plan- och bygglagen (PBL). Översiktsplanen har varit utställd under tiden 2012-06-28 - 2012-09-15. Översiktsplan 2012 benämns av kommunen fortsättningsvis **Översiktsplan 2013**.

Nedan förtecknas inkomna synpunkter.

SAMMANFATTNING AV GJORDA FÖRÄNDRINGAR I PLANHANDLINGARNA

Ändringar på plankarta

- Text till beteckningen R1 under ”Rekommendationer” ändras från ”utvecklingsområde för helårsbebyggelse enligt gällande tätortsstudie” till: ”Område för tätortsstudie”

Ändringar Del 1

1 INLEDNING

- Förtydligande om översiktsplanens strategiska roll i det politiska arbetet.
- Tydliggörande av översiktsplanens status som ett handlingsprogram.

3 MÅL OCH STRATEGIER FÖR TJÖRNS UTVECKLING

Strategi 2 – Bebyggelsestruktur och utveckling

- Kompletteras med att strukturen förutsätter att kommunen samverkar med Västra Götalandsregionen/Västtrafik för en bättre kollektivtrafik.
- Grunderna för strukturen förtydligas.

- Definition på huvudstråk förtydligas.
- Konsekvenser av omvandling från helårsboende till fritidsboende påpekas.
- Nödvändigheten av en övergång till kollektivtrafik förtydligas.

Strategi 3 – Det goda livet

- Arbetsplatsen Wallhamn AB beskrivs.
- ”Inriktning och följduppdrag 2” kompletteras med ett planprogram för Vallhamn/Svanvik ska upprättas.

Strategi 4 – Det robusta samhället

- Miljöpåverkan beskrivs under en ny rubrik.
- Behov av ett samlat kunskapsunderlag om risker redovisas.
- Tydliggörande av att en aktualisering av VA-planen behövs.
- Beskrivningen av VA-förhållandena utvecklas.
- Kapitlet kompletteras med ”Inriktning och följduppdrag”

4 MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Ändringar tätortsstudien

- Text om områden som pekas ut som föreslagna exploatering i tätortsstudierna vilket kräver översyn av strandskyddsgränserna kompletteras.

5 REGLER OCH REKOMMENDATIONER

Områdesvisa rekommendationer

- Under utbyggnadsområde för vindkraftanläggning ändras navhöjd till totalhöjd och ett tillägg om MKB införs för bedömning av bullernivåer.

6 BEHANDLING AV RIKSINTRESSEN

Kommunikationer

- Åtgärder i anslutning till vägarna 160 och 169 ska granskas särskilt.

7 MELLANKOMMUNALA FRÅGOR

Kommunikationer

- Uppdatering av text om SOLTAK och utvecklat mellankommunalt samarbete kring VA.
- Text om vägar förtydligas.
- Anordnande av pendelparkeringar för kollektivtrafik samt samverkan med grannkommunerna införs i texten.

8 GENOMFÖRANDE

Följduppdrag

Kompletteras med:

- Tydliggörande att transportstrategin ska innehålla en åtgärdsplan för förbättrad kollektivtrafik.
- Aktualisering av VA-plan.
- Ett samlat kunskapsunderlag om ”Riskfaktorer” upprättas.

Ändringar Del 2

Energi

- Vindbruk kompletteras med en hänvisning till klimatplanen
- Navhöjd ändras till totalhöjden 105 meter.

Teknisk försörjning

- Text om VA omarbetad.
- Karta med VA kompletteras med områden med anslutning till kommunalt avlopp resp. enskilt avlopp.
- Karta med VA kompletteras med angivande vad som är befintliga resp. framtida anläggningar.

Remissinstans		Anmärkning	Kvarstående synpunkter
Statliga myndigheter och annan service			
1.	Länsstyrelsen, Västra Götalands län	Ja	Nej
2.	Trafikverket	Ja	Nej
3.	Fortum	Ja	Nej
4.	Vattenfall	Ingen erinran	Nej
5.	Försvarsmakten	Ingen erinran	Nej
Föreningar			
6.	Tjörns naturskyddsförening	Ja	Ja
7.	Hättans samfällighetsförening	Ja	Nej
8.	Föreningen Tjörns landskapsskydd	Ja	Ja
Kommunala instanser			
9.	Stenungsunds kommun	Ingen erinran	Nej
10.	Kungälv kommun	Ingen erinran	Nej
11.	Orust kommun	Ingen erinran	Nej
Politiska partier			
12.	Samhällsbyggnadsnämndens majoritet	Ja	Nej
13.	Socialdemokraterna och miljöpartiet	Ja	Nej
Övriga			
14.	Tjörnekalvs fastboende	Ja	Nej
15.	NN	Ja	Ja
16.	NN	Ja	Nej

INKOMNA SYNPUNKTER OCH KOMMENTARER

Inkomna synpunkter redovisas i sin helhet.
Kommentarer markeras med indragen text.
De ändringar som föreslås i översiktsplanen redovisas med kursiv text.

Remissorgan

1. LÄNSSTYRELSEN

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning

Översiktsplan 2012, Tjörns kommun, Västra Götalands län

Utställningshandlingar daterade 2012-05-31

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 4 kap 9 § plan- och bygglagen (PBL 1987:10). Det är en del av översiktsplanen och ska därför fogas till planen då den antagits.

Av granskningsyttrandet ska bl. a. framgå om:

- förslaget inte tillgodoser riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
- förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken överträds,
- sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och om
- bebyggelse blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.
- I de avseenden Länsstyrelsens syn skiljer sig från kommunens i nämnda delar, ska detta enligt 4 kap 2 § PBL (1987:10) av kommunen anmärkas i planen, lämpligen både på kartan samt i anslutning till aktuell text.

Sammanfattning

Översiktsplanen utgår från GR:s strukturbild och Västra Götalandsregionens ”Det goda livet”. Det är positivt för en samhällsutveckling som innebär tillväxt för hela regionen. För att uppnå förväntade effekter av dessa strategier bör kommunen vara konsekvent i sin framtida bebyggelseplanering, även utanför tätorterna.

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen tillgodoser utpekade riksintressen för yrkesfiske, naturvård, friluftsliv, kulturmiljövård samt försvarets intressen. Länsstyrelsen förutsätter även att kommunen tar hänsyn till Natura 2000-områden i efterföljande planering. Det som behövs är en tydligare redovisning av konsekvenserna av framtida bebyggelseplanering avseende riksintresse för kommunikationer.

Gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. MB har iakttagits och Länsstyrelsen bedömer att de inte kommer att överträdas till följd av planen. Dock bör kommunen arbeta vidare

med en vatten- och avloppsförsörjningsplan för att långsiktigt trygga tillgången till färskt dricksvatten och god vattenkvalitet i hav, sjöar och vattendrag.

Enligt Länsstyrelsen behövs bättre samordning av frågor om mark- och vattenområden som angår angränsande kommuner. Översiktsplanen ger förslag på ny fastlandsförbindelse. Genomförbarheten och konsekvenserna av denna förbindelse har inte utretts. Enligt Trafikverket finns andra tänkbara alternativ som är mindre kostsamma för ekonomin och miljön.

Bebyggelse på den övergripande nivån enligt planen bedöms inte bli olämplig med hänsyn till boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckshändelser. Dock behöver hälso- och säkerhetsaspekterna i regel studeras vidare i efterföljande planering. De frågor som behöver förtydliganden handlar om transporter med farligt gods, översvänningsrisker, dricksvattenförsörjning och geoteknik.

Kommentar: Synpunkterna kommenteras under respektive rubrik nedan.

Riksintressen

Kommunen har beaktat tidigare framförda synpunkter och förtydligt konsekvenserna av den framtida bebyggelseutvecklingens påverkan på allmänna intressen avseende naturvård och friluftsliv. Det är också positivt att kommunen lyfter fram sitt eget naturvårdsprogram som ett planeringsunderlag för kommande planarbete. Forsvarsmakten har i yttrande (dat. 2012-07-27) inga kvarstående synpunkter på kommunens hantering av försvarets riksintresse. Länsstyrelsen förutsätter även att Natura 2000-områden samt riksintressen för yrkesfiske och kulturmiljövård tillgodoses i kommunens fortsatta planarbete. Riksintresse för kommunikationer behöver förtydligas enligt nedan.

Riksintresse för kommunikationer

Väg 160, 169 är riksintresse för kommunikationer fram till Vallhamnskorsningen. Möjligheten till drift och framtida utveckling är starkt förknippad med att även fortsättningsvis bedriva transporter av exempelvis farligt gods. Trafiken avger störningar i form av buller och utsläpp samt medför risker för olyckor, vilket kan komma i konflikt med andra verksamheter och samhällets strävan mot god bebyggd miljö. Det är viktigt att i ett tidigt skede peka ut svårigheter att uppnå god bebyggd miljö för att undvika att dessa frågor måste avklaras i senare planeringsskeden. Trafikverket saknar i yttrande (dat. 2012-09-28) en strategi för hur Vallhamn ska kunna utvecklas samt vilka konsekvenser detta kan få för transporterna på väg 169 och utvecklingsmöjligheterna för omkringliggande bebyggelse.

Kommentar: Synpunkterna beaktas enligt följande:

Del 1, kap 3, Strategi 2, Resor och kommunikationer. Text förtydligas:

För att underlätta utvecklingen av Vallhamn-Svanvik bör till exempel inte nya infartsvägar byggas längs med väg 169. För att skapa en hållbar trafiklösning bör även tunneln på Stenungsön breddas och en avkörningsfil innan Tjörnbron skapas på både Tjörnsidan och på Stenungsön. Utvecklingen av Vallhamn-Svanvik kommer att utredas i form av ett planprogram.

Del 1, kap 3, Strategi 3, Ett aktivt näringsliv. Text förtydligas:

Wallhamn AB är en av Tjörns största arbetsgivare och planerar att utveckla sin verksamhet, vilket beräknas ge 60-70 nya arbetstillfällen. Arbetsplatsen erbjuder

både heltidsarbeten och deltidarbeten för t ex jordbrukare som behöver kompletterande inkomster till sin basnäring. De flesta transporter kommer med båt och omlastas innan de skeppas ut igen, men även en del gods omlastas och transporteras på väg. Följduppdrag under samma avsnitt kompletteras med att ett planprogram för Vallhamn-Svanvik ska upprättas.

Del 1, kap 6, Kommunikationer, Väg 160/väg 169. Text förtydligas:
*Plan- och byggärenden och andra åtgärder i anslutning till vägarna ska granskas särskilt med avseende på risker och miljöpåverkan och på ett sådant sätt att såväl riksintresset som boendes hälsa och säkerhet samt andra verksamheters intressen tillgodoses.
 I samverkan med Trafikverket, Stenungsund och Orust utarbetas en plan för åtgärder för att underlätta samtliga transporter på de aktuella vägsträckorna.*

Miljökvalitetsnormer

Länsstyrelsen bedömer utifrån nuvarande kunskapsunderlag att ett genomförande av översiktsplanen inte medför att gällande miljökvalitetsnormer överträds. Dock anser Länsstyrelsen att kommunen ska arbeta vidare med en vatten- och avloppsförsörjningsplan för att trygga tillgången till färskt dricksvatten och minska påverkan på hav, sjöar och vattendrag.

Avloppsvattenhanteringen

Kapaciteten att ta hand om avloppsvatten är en förutsättning för ökat byggande och befolkningstillväxt. Kommunen beskriver i text sin policy för enskilda avlopp samt de kommunala avloppsreningsverkens lokalisering och anslutningsområden. En kartbild över områden anslutna till kommunala reningsverk och enskilda avloppsanläggningar hade varit önskvärd.

Del 2 – Avlopp nämner inte pågående utbyggnad av kommunalt verksamhetsområden för avloppshantering. Stora fritidshusområden kopplas in på kommunalt vatten och avlopp. Länsstyrelsen vill ha en redogörelse av den framtida utbyggnaden av kommunalt VA och vilka områden kommunen anser även fortsättningsvis ska försörjas med enskilda anläggningar.

Länsstyrelsen saknar en beskrivning av hur kommunen ska hantera kapacitetsbristen i de kommunala avloppsreningsverken. Den satsning som görs på västra Tjörn, när VA-försörjningen byggs samman, innebär att kapaciteten klaras i högst 10 år. En utbyggnad av Ängholmens reningsverk är en långsiktigare lösning. Kommunen tar i översiktsplanen inte ställning i den frågan, utan beskriver det som ett möjligt framtida scenario. Visionen om att andra kommuner ska leda avloppsvatten till Ängholmen ser Länsstyrelsen som mycket osannolik. Intresset för denna lösning finns inte hos grannkommunerna.

Problem med inläckande dagvatten till spillvattenledningar är stort på Tjörn och en viktig förklaring till bristande kapacitet i reningsverken, vilket kommunen även är medveten om. Länsstyrelsen saknar resonemang om hur kommunen långsiktigt vill arbeta för att komma till en lösning med problemet. En kommuntäckande VA-plan bör tas fram som ett viktigt planeringsunderlag för framtiden.

Kommentar: Synpunkterna beaktas enligt följande:

Del 1, kap 3, Strategi 4, Det robusta samhället. Text omarbetas:
 De olika VA-verksamheterna beskrivs under rubrikerna VA-planering,
 Dricksvatten, Avloppsvatten och Dagvatten. En uppdaterad VA-plan har
 påbörjats och kommer att vara klar år 2013.
 Följduppdrag kompletteras med att *VA-plan skall aktualiseras*.

Ändring av karta:

Del 2, Teknisk försörjning: Karta över tekniska anläggningar kompletteras
 med redovisning av anslutning till kommunalt avlopp resp. enskilt avlopp.

Mellankommunala frågor

Översiktsplanens förslag kring infrastruktur och de mellankommunala frågor som detta innebär behöver ytterligare redovisning och fortsatt samråd med berörda kommuner. Länsstyrelsen föreslår även fortsatt mellankommunalt samarbete kring dricksvattenförsörjningen och framtida lokalisering av resecentrum i Stenungsund.

Ny förbindelse till fastlandet

Översiktsplanen redovisar ny fastlandsförbindelse i syfte att avlasta väg 169 och Tjörnbron. Länsstyrelsen saknar en närmare redovisning av projektet med avseende på konsekvenser för trafik, ekonomi och miljö. Vägstandarden på Tjörn och fastlandet bedöms som låg och i behov av förbättringar för att en alternativ förbindelse ska vara meningsfull. Trafikverket är i yttrande (dat. 2012-09-28) avvaktande till förslaget om ny förbindelse, då den bedöms ge begränsad nytta till en stor kostnad. Trafikverket vill istället rekommendera en analys med utgångspunkt ur fyrstegsprincipen. Utmaningen ligger i att öka antal invånare, utveckla verksamheterna i kommunen samt förbättra pendlingsmöjligheterna, samtidigt som transportsystemets miljöpåverkan ska minska.

Kommentar:

Kommunen är medveten om att väl fungerande kommunikationer till fastlandet är avgörande för den planerade utvecklingen av Tjörn. En tunnel under Hakefjorden ska ses som en visionär idé och ett uttryck för behovet av bättre förbindelser med fastlandet. Kommunen är medveten om svårigheten att samhällsekonomiskt och miljömässigt motivera projektet, men vill nu ändå flagga för möjligheten. Om det kommer till stånd krävs mellankommunal samverkan Kungälv – trafikverket. I ett kortare perspektiv framgår på sid. 25 att det kan bli fråga om en färjeförbindelse under sommarhalvåret.

Synpunkterna beaktas enligt följande:

Del 1, kap 7, Kommunikationer. Text kompletteras:
Vilken lösning man än jobbar vidare med krävs mellankommunal samverkan och samverkan med Västra Götalandsregionen/Västtrafik och Trafikverket.

I enlighet med trafikverkets fyrstegsprincip och ”K2020 lokalt” utgör en god kollektivtrafik förutsättningen för att kunna motivera en fortsatt bostadsutbyggnad.

Del 1, kap 3, Strategi 2, Resor och kommunikationer. En ny underrubrik med kompletterande text införs:

Aktiv samverkan med Västra Götalandsregionen/Västtrafik.

Sedan lokaltrafikprogrammet "K2020 lokalt" upprättades har huvudmannskapet för Västra Götalandsregionen/Västtrafik ändrats och Västra Götalandsregionen är numera ensam huvudman för kollektivtrafiken. För utvecklingen av kollektivtrafiken i Västra Götaland är Trafikförsörjningsprogrammet det viktigaste dokumentet. Här det beskrivs hur kollektivtrafiken ska utvecklas, och var fokus på kollektivtrafiksatsningar ska ligga. Tjörns kommun har representanter i det delregionala kollektivtrafikerådet, som arbetar för att vi på Tjörn skall uppnå vår målbild med en effektiv kollektivtrafik.

Del 1, kap 6, Kommunikationer, Kollektivtrafik. Text kompletteras:
..utökade och tryggare pendelparkeringar.

Del 1, kap 8, Genomförande, Följduppdrag, "Behov av förbättrad kollektivtrafik":

Omformuleras till: "Transportstrategi med åtgärdsplan för förbättrad kollektivtrafik".

Ansvar för genomförande av uppdraget ska utvidgas till att samverka med Trafikverket, Västra Götalandsregionen/Västtrafik och grannkommunerna.

Hälsa och säkerhet

Hälsa- och säkerhetsaspekterna bör studeras i detalj i efterföljande planering. Prövning enligt 12 kap. PBL (1987:10) eller 11 kap. PBL (2010:900) kan inte uteslutas. Frågor som handlar om transporter med farligt gods, översvämningsrisker, dricksvattenförsörjning och geoteknik behöver förtydligas enligt nedan.

Transporter med farligt gods

I del 2 – Farligt gods uppger kommunen att vissa begränsningar gäller för transporter av farligt gods på väg 721 genom centrala Skärhamn. Länsstyrelsen och Trafikverket har inte några uppgifter om en sådan lokal trafikföreskrift. Länsstyrelsens rättsenhet har varit i kontakt med kommunen i frågan som inte kan hitta något beslut. Om inte beslut kan uppvisas bör texten utgå.

Kommentar: Synpunkterna beaktas enligt följande:

Del 2, Miljö- och riskfaktorer, Farligt gods. Text förtydligas:

Förbud mot transporter med mer än 1 kubikmeter brandfarlig vara klass 1 (enligt lokal trafikföreskrift 2010-01-04 § 95)

Översvämningsrisker

Klimatförändringarna beskrivs under strategi 4 – Det robusta samhället och översvämningsproblematiken beskrivs i detalj i del 2 – Översvämning. En rapport kring översvämningsproblematiken togs 2008 fram av Räddningstjänsten och redovisar översiktligt vilka åtgärder som behöver vidtas för att minska påverkan vid en översvämning. Kommunen ställer sig också bakom och följer de riktlinjer som Länsstyrelsen tagit fram i "Stigande vatten". Framtagna översvämningskartor är anpassade efter de framtida havsnivåer och zoner för kusten som anges i "Stigande vatten". En arbetsgrupp har tillsatts för att arbeta vidare med översvämningsproblematiken. Gruppen består av personer med olika funktioner inom

kommunen för att belysa frågan från olika perspektiv och skapa hållbara helhetslösningar, bl.a. ska samhällsviktiga funktioner inom zonerna 2-4 identifieras. Länsstyrelsen tycker att detta är ett bra sätt att angripa problemet och vill uppmuntra kommunen att därefter fortsätta med att ta fram en hanteringsplan för hur samhällsviktiga verksamheter inom dessa zoner kan skyddas.

Kommentar: Synpunkterna beaktas enligt följande:
Del 2, Miljö- och riskfaktorer, Översvämning. Texten kompletteras med att *arbetsgruppen även tar fram en hanteringsplan för hur samhällsviktiga verksamheter kan skyddas inom zonerna 2-4.*

Dricksvattenförsörjningen

Länsstyrelsen anser fortfarande att frågan om hur kommunen tänkt lösa dricksvattenförsörjningen på längre sikt inte blivit klargjord. Kommunen uppger att de närmaste 10 åren klaras, men det är inte särskilt långsiktigt, med tanke på översiktsplanens tidsperspektiv i övrigt. Kommunen borde vara tydligare i översiktsplanen med de problem som behöver lösas med dricksvattenförsörjningen på längre sikt och effekterna av en stor befolkningstillväxt.

Den ledning till fastlandet som finns med på kartan i del 2 – Tekniska anläggningar tolkar Länsstyrelsen som reservvattenförsörjningen från Stenungsund. Den har inte kapacitet att bli en ordinarie tillförsel av dricksvatten. Kartan borde även förtydligas med vad som är befintliga ledningar och vilka som är planerade.

Kommentar: Se kommentar ovan under rubriken ”Miljökvalitetsnormer”.

Geoteknik

Statens Geotekniska Institut (SGI) redogör i yttrande (dat. 2012-08-31) tidigare framförda synpunkter, vilka till stor del blivit beaktade. SGI anser dock att de geotekniska rekommendationerna även bör omfatta bygglovsgivningen utanför detaljplanelagt område. Förslag att översiktligt värdera geotekniska säkerhetsfrågor och redovisa riskområden har inte beaktats, varför tidigare synpunkter kvarstår. Till utställningen finns en bilaga med sammanställning av geotekniska utredningar som tagits fram i samband med tätortsstudie Almösund-Myggenäs-Almön, planprogram för Duvedalen/Stockevik och detaljplan vid Nordviksgärde.

Kommentar:
SGI:s synpunkter att de geotekniska rekommendationerna även bör omfatta bygglovsgivningen utanför detaljplanelagt område finns inskriven i PBL 2:5. Bygglovhandläggaren är alltså skyldig att vid risk för att villkoren i PBL inte kan uppfyllas kräva av byggherren att utreda de geotekniska förutsättningarna och hantera bygglovets därefter. Synpunkterna bedöms därmed inte behöva medföra några ändringar i planen.

Synpunkten att översiktligt värdera geotekniska säkerhetsfrågor och redovisa riskområden bör ingå i en separat redovisning där samtliga miljö- och riskfaktorer som skall utgöra underlag vid planering och byggande i kommunen finns beskrivna och karterade med anvisningar.

Del 1, kap 8, Genomförande, Följduppdrag. Listan kompletteras med:
”Sammanställning miljö- och riskfaktorer i en miljödatabas”

Allmänna intressen

De synpunkter och krav som Länsstyrelsen tidigare framfört i samrådsyttrande dat. 2011-12-06 har i stort beaktats. Andra statliga sektorsmyndigheter, som i samrådsskedet framfört synpunkter, har efter bearbetning av planförslaget beretts tillfälle till förnyade ställningstaganden. Nu inkomna yttranden från sådana myndigheter översänds till kommunen tillsammans med detta granskningsyttrande för kännedom.

Strandskydd

Översiktsplanen belyser områden där bebyggelseutvecklingen kan komma i konflikt med förordnande om strandskydd. Kommunen är tydlig med intentionerna att undanta strandskydd till förmån för tätortsutveckling. Det finns enligt Länsstyrelsen utrymme för sådana skäl gällande kommunens utveckling i linje med tätortstudien för Almösund-Myggenäs-Almön. Omfattningen får utredas vidare i kommande detaljplanearbete. Om liknande förutsättningar finns för andra områden får studeras närmare i efterföljande detaljplaner.

Båtplatser

Kommunen har inte utrett behov av båtplatser samt ut- och nybyggnad av småbåtshamnar. Det anges som ett följduppdrag till översiktsplanen. Länsstyrelsen står fast vid att denna utredning borde ha utförts innan översiktsplanens antagande för att få en helhetsbild av situationen och få med resultatet i planen. Det hade möjliggjort för kommunen att relatera resultatet till framtida bebyggelseplanering med förväntade kopplingar till hamnar och båtplatser och samtidigt bevara de värden som havet har för kommunens invånare, som exempelvis möjligheten att komma ner till vattnet nästan överallt. Problematiken med att inte ha genomfört utredningen och fått med resultatet i planen syns bl.a. genom att områden pekats ut i tätortsstudierna som utvecklingsområden för småbåtshamn, som i kommunens eget naturvårdsprogram fått klass 1: ”område med unika naturvärden”. Detta ger tvetydiga signaler för kommunens rekommendationer.

Kommentar: Kommunen kan konstatera att det finns en stor efterfrågan på båtplatser. Det framgår av beskrivningen under rubriken ”Båtplatser och badplatser” att en utökning av båtplatser i första hand ska ske i befintliga hamnar. Intresset från näringslivet att bygga småbåtshamnar stöds därför av Tjörns kommun. De nya småbåtshamnar som finns redovisade i tätortsstudierna är såsom länsstyrelsen påpekar inte utredda. De ska därför, liksom övriga exploateringsområden inom tätortsstudierna, betraktas som intresseområden. Här föreligger i vissa fall konflikter med naturvårdsintressen. En etablering av en ny småbåtshamn i ett sådant område kräver därför ett omfattande utredningsarbete. Inför Översiktsplan 2012 har det inte funnits möjlighet att göra de utredningar som krävs. Bland annat skulle där bedömas om intresset för ytterligare småbåtshamnar i dessa lägen ska väga tyngre än naturvårdsintressena. I översiktsplanen redovisas behovet av en fördjupad utredning av kommunens småbåtshamnar såsom ett av följduppdragen i kap. 8 ”Genomförande”. Redovisningarna på kartmaterialet föreslås bibehållas till dess att ett bättre underlag erhållits.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Eftersom kommunens viljeriktning är att expandera befintliga tätorter är Länsstyrelsen tveksam till utpekande av LIS-områden kring vattendrag i kommunens inre delar.

Kommentar: Del 1, Mål och strategier för Tjörns utveckling, Tjörns sturktur 2050, Inriktning och följduppdrag, redovisar den kommunala målsättningen att tätortsstudie för Kållekärr ska genomföras. Där kommer dessa markområden att behandlas.

Vindkraft

Kommunen har arbetat in vindbruksplanen i översiktsplanen, vilket Länsstyrelsen anser bra med tanke på endast ett större område pekas ut för vindkraftsproduktion.

Översiktsplanen föreslår ett riktvärde för minimiavstånd mellan enstaka bostadshus och vindkraftverk på 500 meter och mellan sammanhållen bebyggelse och verk på 1 000 meter. Denna rekommendation är inte lämplig för mindre vindkraftverk. Ett minimiavstånd på 500 respektive 1 000 meter är allt för begränsande, med tanke på att omgivningspåverkan från mindre vindkraftverk är relativt liten.

Vid områden för friluftsliv föreslås att ljud från vindkraftverk inte ska överstiga 35 dB(A). Det hade varit önskvärt om kommunen utvecklat vilka områden i anslutning till R3 och R5 där bullernivån 35 dB(A) ska följas.

Kommunen har satt en begränsning på navhöjden till 70 meter. Det är enligt Länsstyrelsen inte lämpligt att i översiktsplan ange navhöjden som en begränsande faktor. En landskapsanalys bör ligga till grund för en eventuell höjdbegränsning av vindkraftverk. Dessutom bör en begränsning anges i totalhöjd, d.v.s. tornhöjd plus rotorbladets längd.

Kommentar:

En bedömning ska göras i varje enskilt ärende där områden för friluftsliv berörs om bullernivåer över 35dB(A) ska tillåtas.

Den i översiktsplanen angivna högsta höjden 70 meter ändras till *105 meter totalhöjd*.

En översiktlig landskapsanalys ligger till grund för bedömningen av var vindkraftverk bör kunna tålas. Av vindbruksplanen framgår att inför en bygglovprövning ska en detaljerad landskapsanalys för enstaka eller grupper av verk redovisas.

Synpunkterna beaktas enligt följande:

Del 1, kap 5, Områdesvisa rekommendationer. Text kompletteras:

I anslutning till områden för friluftsliv upprättas MKB. En bedömning ska göras i varje enskilt ärende om områden för friluftsliv berörs och om bullernivåer över 35dB(A) där ska tillåtas.

Ordet *navhöjd* ersätts med *totalhöjd* och höjden omräknas därefter.

Miljömålen

Länsstyrelsen anser att kommunen på ett bra sätt redogjort för hur miljömålen påverkas

av översiktsplanens markanvändningsförslag och andra strategier. Dock saknar analysen av god bebyggd miljö en vidare diskussion om byggnader och anläggningars miljöpåverkan och avfallshantering. Grundvattenfrågan hade också kunnat behandlas utförligare. Det är viktigt i den efterföljande planeringen att kommunen har ett förhållningssätt till hur miljömålskonflikter ska hanteras, både mellan miljömål, men även mellan miljömål, ekonomiska mål och sociala mål.

Kommentar: Synpunkterna beaktas enligt följande:

Strategi 4- Det robusta samhället, kompletteras med en ny underrubrik ”Miljöpåverkan” och följande text:

Alla förändringar innebär en påverkan på miljön. För att inte ge obotliga skador på lång sikt är det viktigt att förändringar kan ingå i ett kretslopp där naturen och miljön kan komma i balans relativt omgående.

Vid den omfattande utbyggnad som översiktsplanen nu presenterar finns det anledning att vid varje kommunal åtgärd begränsa långsiktiga negativa effekter på miljön d.v.s. även på människor. Framför allt gäller det utsläpp av växthusgaser till följd av ökat energibehov, företrädesvis transporter och uppvärmning, avfallshantering samt påverkan på grundvatten och vattentäkter.

Ett antal åtgärder kan vidtas utan att det innebär några kortsiktiga kostnader genom att vid planering och upphandling beskriva och ange åtgärder för att minimera den miljöpåverkan som kan förutses.

Samma kapitel kompletteras med en redovisning av ”Inriktning och fördupning” enligt den modell som gjorts efter övriga kapitel.

Beredning, deltagande

Yttranden över planen har till Länsstyrelsen inkommit från Försvarmakten, SGI och Trafikverket. Försvarmakten har inga erinringar mot översiktsplanen. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Detta granskningsyttrande har beslutats av länsöverdirektör Agneta Kores efter föredragning av planhandläggare Roger Lind. I den slutliga handläggningen har även företrädare för Enheten för skydd och säkerhet, Patrik Jansson; Kulturmiljöenheten, Lena Emanuelsson och Leif Johansson; Miljöskydds-enheten, Lotta Sahlin Skoog och Lena Niklasson; Naturvårds-enheten, Robert Jalvin och Teresia Holmberg; Vattenvårds-enheten, Jessika Gustafsson samt Samhällsbyggnads-enheten, Peter Nordström och Johanna Severinsson deltagit. Granskningsyttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 12 kap PBL (1987:10) eller 11 kap PBL (2010:900) i ett senare planeringsskede.

Agneta Kores

Roger Lind

Sammanfattande kommentar till Länsstyrelsens yttrande:

De synpunkter som redovisats från Länsstyrelsens sida kommer att beaktas i sin helhet av Tjörns kommun. Kommunen arbetar för att översiktsplanen ska vara ett verktyg i det vardagliga arbetet för en bättre framtid för

kommuninvånarna och är därför tacksam för de förbättringar av planen som föreslås. Synpunkterna medför dock ett totalt sett omfattande utredningsarbete vilket innebär att det tidsmässigt inte är möjligt att inarbeta samtliga kompletteringar i översiktsplanen. En prioritering utifrån nuvarande invånares säkerhet, behov och trygghet måste därför bli vägledande vid beslut om hur utrednings- och planeringsresurser ska disponeras.

2. TRAFIKVERKET

Ärendet

Tjörns kommun håller på att utarbeta en ny kommunövergripande översiktsplan. Planens syfte är att utgöra en vägledning och strategi för den långsiktiga användningen av mark- och vattenområden. Översiktsplanen skall också fungera som ett avtal mellan stat och kommun där kommunen beskriver hur deras riksintressen skall tillgodoses och utvecklas.

Trafikverkets synpunkter

Trafikverket påtalade i samrådsskedet bland annat avsaknaden av konkreta ställningstaganden vilket riskerar att leda till att översiktsplanen inte blir ett tillräckligt fungerande stöd i kommande detaljplaneprocesser. Det efterlystes en tydligare beskrivning av de transportpolitiska målen samt en bättre beskrivning av hur kommunens utpekade riksintressen för kommunikationer skall tillgodoses. Trafikverket efterlyste också en tydligare koppling mellan markanvändning och tillgänglighet till service och kollektivtrafik samt en mer utförlig vägledning i framtida användning av områden påverkade av trafikbuller och transporter av farligt gods.

Dessa synpunkter har till viss del inarbetats i planen. De synpunkter som kvarstår är framför allt kopplade frågor som rör framtida utveckling av förbindelserna till Stenungsund och Göteborg, hållbar transportutveckling och markanvändning i störningskänsliga lägen.

Riksintressen för kommunikationer

Översiktsplanens syfte är bland annat att underlätta för detaljplanering och lovprövningar. Trafikverket bevakar frågan om säkerställandet av riksintressena för kommunikationer. Möjligheten till drift och framtida utveckling hänger starkt samman med möjligheterna att även fortsättningsvis bedriva transporter av exempelvis farligt gods. Trafiken på väg och sjöfarten ger störningar i form av buller och utsläpp och medför risker för olyckor vilket kan komma i konflikt med andra verksamheter och motverka målet om en god bebyggd miljö. Därför är det önskvärt att i ett tidigt skede peka ut var det kan vara svårt att uppnå en god boendemiljö för att undvika att dessa frågor måste avklaras i senare planeringsskeden.

Kommentar: Se kommentar i detta utlåtande ovan till Länsstyrelsen under ”Riksintressen”.

Det saknas fortfarande en strategi för hur Vallhamns hamn skall kunna utvecklas och vilka konsekvenser detta kan få beträffande transporter på väg 169 och utvecklingsmöjligheter för omkringliggande bebyggelse. Väg 169/160 utgör riksintresse mellan Vallhamnskrysset och E6. Planen slår fast att

kapacitetstaket för Tjörnbron snart är nått. Frågan behandlas under nästa punkt.

Kommentar: Se kommentar i detta utlåtande ovan till Länsstyrelsen under ”Riksintressen”.

Stråket Skärhamn – Stenungsund - Göteborg.

Planen redovisar en ny fast förbindelse till fastlandet i syfte att avlasta väg 169 och Tjörnbron. Trafikverket är avvaktande till en sådan lösning då den bedöms ge en begränsad nytta till en stor kostnad. En ny vägförbindelse kan minska kollektivtrafikens konkurrenskraft samtidigt som nya vägar ofta leder till ökad trafik. Flaskhalsarna riskerar då att flyttas till andra delar av trafiksystemet då många äldre kustsamhällen inte är anpassade efter dagens biltrafik.

Kommentar: Se kommentar i detta utlåtande ovan till Länsstyrelsen under ”Mellankommunala frågor, Ny förbindelse till fastlandet”.

Trafikverket redogjorde genom samrådsyttrandet innehållet i *fyrstegsprincipen*. Metoden är ett bra verktyg att använda i arbetet med att nå en önskvärd utveckling. Utmaningen ligger i att öka antalet invånare, utveckla verksamheterna i kommunen samt förbättra pendlingsmöjligheterna samtidigt som transportsystemets miljöpåverkan skall minska. Översiktsplanens dignitet skulle stärkas om det fanns ett förutsättningslöst angreppssätt på hur kommunen skall komma till rätta med problematiken. Trafikverket deltar gärna med mer konkreta inspel i den processen.

Kommentar: Se kommentar i detta utlåtande ovan till Länsstyrelsen under ”Mellankommunala frågor, Ny förbindelse till fastlandet”.

Bebyggelseplanering

Kommunen har pekat ut förtätningsområden som främst är kopplade till stråken Skärhamn – Rönnäng – Klädesholmen samt Höviksnäs – Myggenäs där tillgång till frekvent kollektivtrafik finns. Fritidshusbebyggelsen skall få utökade bygggrätter genom nya detaljplaner i områden med tillgång till frekvent kollektivtrafik för att bebyggelsen skall få fler helårsboenden. Fritidshus i mer perifera områden skall endast undantagsvis få större bygggrätter. Trafikverket är positivt till dessa intentioner, men befarar att det kan vara svårt att styra utvecklingen genom översiktsplan.

Hållbara transporter

Kommunen vill fördubbla marknadsandelen för kollektivtrafiken, vilket är positivt. Två huvudstråk har pekats ut där hög turtäthet skall prioriteras samt ett sekundärstråk som skall reguljär linjetrafik. Det är bra att kommunen har prioriterat dessa stråk men det behöver också finnas ett tänk kring hur glesare områden kan trafikförsörjas. Myggenäs och Höviksnäs ligger något utanför huvudstråken. Det är därför positivt att det föreslås en ny lokalbusslinje mellan Stenungsund och Höviksnäs. Samverkan med Västra Götalandsregionen/Västtrafik är viktig i denna fråga.

Ett tillväxtmål med 150 bostäder per år förutsätter att kommunen arbetar systematiskt och målinriktat med kollektivtrafikens utveckling där målen skall vara möjliga att följa upp. Det bör också konkretiseras i översiktsplanen vad som är god, respektive mindre god standard på kollektivtrafiken.

Kommentar: Synpunkterna beaktas enligt följande:

I kommentar i detta utlåtande ovan till Länsstyrelsen under rubriken "Mellankommunala frågor" framgår att Tjörns kommun är inriktad på att arbeta strategiskt och framåtriktat för en förbättring av kollektivtrafiken över Tjörnbron mot Göteborg och Stenungsund för att kunna motivera en omfattande utbyggnad.

Beträffande lokalbusslinjer via Höviksnäs Myggenäs, skall det ingå en redovisning av hur tillgänglighet med buss till service och arbete ska förbättras för sådana områden som idag är dåligt försörjda. Det finns därmed anledning att vid översyn av redovisade tätortsplaner se till att de bli mer kollektivtrafikanpassade.

Beträffande vad som är god standard på kollektivtrafiken så sammanfaller denna med det utdrag från "K2020 Lokalt" och de strategier som finns listade i del 1, Strategi 2 - Bebyggelsestruktur och utveckling, Resor och kommunikationer. Texten med förslag till förbättringar för kollektivtrafiken har här även utvecklats.

3. FORTUM

Med hänvisning till handlingar rörande rubricerade ärende får vi meddela följande.

Inom området för denna översiktsplan finns högspänningsledningar för 10 - 40 kV. Markanvändningen i ledningsgator får inte ändras utan ledningsägarens tillstånd och vidare får inte uppförande av byggnader, vägar eller andra anläggningar innebära att tillträde till kraftledningen för felavhjälpning och underhåll förhindras.

Inom Fortum Distribution har vi en policy för elektriska och magnetiska fält som stödjer den försiktighetsprincip gällande lågfrekventa elektriska och magnetiska fält som framtagits i samarbete mellan fem svenska myndigheter och som redovisas i en broschyr "Magnefält och Hälsorisker". I försiktighetsprincipen finns inga gränsvärden angivna när det gäller långtidsexponering för lågfrekventa fält pga. det osäkra forskningsläget.

I försiktighetsprincipen rekommenderas vid samhällsplanering och byggande, om det kan genomföras till rimliga kostnader, att "Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer". Detta bör beaktas vid uppförandet av nya byggnader nära ledningen. Vid utarbetande av detaljplaner med stöd av denna översiktsplan måste gällande starkströmsföreskrifter beaktas i förhållande till befintliga och planerade elledningar för 10 - 40kV.

Vid framtagande av detaljplan i närheten av ledning för 10 - 40 kV eller transformatorstation för 40/10 kV skall Fortum Distribution kontaktas i ett tidigt skede för att avgöra hur nära anläggningarna som bebyggelse kan utföras.

Om Fortum Distributions anläggning måste ändras eller flyttas för en plans genomförande bekostas dessa arbeten normalt av respektive exploitör eller byggherre. I övrigt har vi inte något att erinra mot den upprättade översiktsplanen.

Kommentar: Synpunkterna beaktas enligt följande:

En separat redovisning där samtliga miljö- och riskfaktorer som skall utgöra underlag vid planering och byggande i kommunen bör finnas beskrivna och karterade med anvisningar. Behovet av ett samlat kunskapsunderlag innebär

att listan med följduppdrag kompletteras.

Del 1, kap 8, Genomförande, Följduppdrag, kompletteras med:
Sammanställning av miljö- och riskfaktorer i en miljödatas.

4. VATTENFALL

Vattenfall Eldistribution AB har inget att erinra då vi inte har några anläggningar i området.

5. FÖRSVARSMAKTEN

Ingen erinran

6. TJÖRNS NATURSKYDDSFÖRENING

Inledning

Tjörns Naturskyddsförening, TNF, har som en av sina huvudmålsättningar att värna Tjörns natur. En mångformig, levande och vacker natur, är en rikedom i sig, men också en attraktionskraft för både fler besökare/turister och fler fastboende. De givna förutsättningarna med havet, skärgården och de bohuslänska klipporna och bergen är unika, och det samspel som under lång tid varit mellan natur och kultur på Tjörn har givit ett landskap med stora skönhetsvärden. Att utveckla kommunen och samtidigt bevara förutsättningarna för rika och mångformiga ekosystem går hand i hand — naturen är en förutsättning med sina värden för rekreation och olika typer av friluftsliv. Men kommunens utveckling måste ske på ett sätt så att dess förutsättningar inte skadas — utvecklingen måste vara hållbar. Det är i det perspektivet som långsiktig planering måste placeras in, och en översiktsplan är ett, av flera, konkreta instrument för att åstadkomma koordination och långsiktighet.

TNF tar härmed möjligheten att inför slutförandet av ÖP-arbetet återkomma med synpunkter, nu på utställningshandlingarna daterade 2012-05-3 1. Vi har tidigare deltagit i förberedelsearbetet inför den första versionen av ÖP 2012, tagit del av och kommenterat den första versionen utförligt (se bifogat dokument), deltagit i ett möte med ledande företrädare för kommunen den 14 februari, då vi diskuterade våra synpunkter på ÖPn, samt därefter tagit del av den version av ÖPn som varit föremål för utställning.

Vi noterar med tacksamhet att några av de synpunkter vi lämnade vid mötet i februari delvis tagits tillvara, främst i konsekvensanalysdelen där också ett alternativ med större andel av nyetablerade bostäder förlagts till den nordöstra delen av Tjörn. Vi ser också att en del andra av våra synpunkter tagits tillvara på andra ställen. Eftersom vi nedan kommer framföra en hel del kritiska synpunkter vill vi också påpeka att översiktsplanen har många positiva drag — till exempel inriktningen mot samla kommande bebyggelse längs ett huvudstråk, mm. Vi tackar också för möjligheten att inkomma med dessa synpunkter efter utsatt datum (en vecka sent).

Vi konstaterar emellertid att inga mer genomgående förändringar av Del 1 “Mål och strategier”, eller i Del 2 “Allmänna intressen” ägt rum, så i mångt och mycket kvarstår de generella invändningar mot ÖP 2012 som vi framfört tidigare. Det finns alltså gott om vaga, otydliga, och ibland t o m självmotsägande formuleringar som gör Del 1 av planen svårsläst. Det är olyckligt eftersom planen bör ha till syfte att ge underlag för tjänstemännens handläggning av olika planärenden, men också som underlag för fortsatta

dialoger med olika medborgargrupper och som ett dokument förankrat i den kommunala demokratin. Klarhet ger tillit och stärker den kommunala demokratin. Dess motsats — som är alltför vanlig i ÖP 2012 - drar i en annan riktning. Nedan tar vi upp några specifika exempel på bristande kopplingar mellan vision och konkretion under en särskild rubrik “Översiktsplan 2012 — syftet, utformningen och deras inverkan på dokumenten och ÖPs användbarhet”.

1 del 3 “Konsekvensanalys” har det skett en hel del förändringar. Trots detta har vi fortfarande allvarliga invändningar på processen kring konsekvensanalysen och det nu aktuella slutresultatet. Så gott som inget av råden i Naturvårdsverkets “Handbok med allmänna råd om bedömning av planer och program” (Handbok 2009:1) har uppfyllts (se sid 20 och följande). En viktig del av syftet med arbetet kring ÖPs konsekvensanalys har därmed i stort gått förlorat. Visst finns det ett dokument — men det hade kunnat vara mycket mer genomarbetat, och arbetet hade kunnat leda fram till djupare insikter om tänkbara alternativ, deras beskrivning, etablerandet av lämpliga indikatorer för att bedöma dem, en stabil databas och en därpå baserad analys som kunnat leda till välgrundade jämförelser mellan olika alternativ. ÖPns konsekvensanalys verkar vara ett resultat av ett pliktskyldigt genomfört arbete, som i slutskedet fick hantera de problem som uppkommit genom en utomordentligt märklig definition av “nollalternativet” och ett sent infört “alternativt scenario”. Under en egen rubrik tar vi upp ett resonemang kring konsekvensanalysens brister (“Konsekvensanalysen”).

Det finns också ett antal enskilda frågeställningar som förtjänar att tas upp till behandling, vilket vi också gör nedan under enskilda rubriker — Naturvårdsprogrammet, Tätortsstudier, och sist men inte minst Regler och rekommendationer (kapitel 5 i del 1). Slutligen — vi är medvetna om att en översiktsplan inte är ett juridiskt bindande dokument, så dess verkan är av mer indirekt karaktär. Det innebär inte att en översiktsplan, eller kanske främst arbetet inför en översiktsplan, är oväsentligt, snarare tvärtom. Genom att dra in kommunens medborgare (t ex genom den Cultural planning ansats som använts men inte fullföljts fram till en större konkretion) och genom att tänka igenom olika utvecklingsalternativ kan man ta välgrundade och välförankrade beslut om den strategiska inriktningen. En inriktning som i senare skeden behöver ett stort antal små beslut inom olika delar av kommunens verksamhet, men också hos andra aktörer. Naturvärdena på Tjörn är en av öns viktigaste tillgångar, både nu och i framtiden. För att de skall kunna “användas” på lång sikt måste de många små enskilda besluten inordnas i en helhetssyn så att utvecklingen kan bli hållbar. Den helhetssynen finns enligt TNFs mening inte i tillräcklig utsträckning i ÖP 2012. Risken för en fortsatt smygande fragmentering av naturvärdena genom obetänksam bebyggelse och användning av mark- och vatten är stor när det saknas tydliga kopplingar mellan mål och hänsyn till allmänna intressen och riksintressen. ÖP 2012 är en besvikelse och representerar som vi inom TNFs styrelse ser det en missad chans.

Översiktsplan 2012 — syftet, utformningen och deras inverkan på dokumenten och ÖPs användbarhet

På sidan 7 framgår det att arbetet med planen inriktats på att den skall fungera som kommunalpolitiskt handlingsprogram och att tonvikten lagts vid visioner, mål och strategier. Det framgår också att dess funktion som handläggargarstöd är mycket begränsat. Mest har arbetet handlat om att ge handläggarna möjligheter till digitala kartor där olika typer av hänsyn och planområden skall vara markerade.

Översiktsplaneinstitutionen, och dess koppling till lagstiftning som kräver miljöbedömning av planer och program har andra, vidare, syften. 1 PBL kap 4, 2 § kan man läsa att “Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska

användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.” Det framgår också av PBL att ett huvudsyfte är att ta hänsyn till allmänna intressen, bl a riksintressen. Det finns mycket text om dessa saker i ÖP-dokumentet, särskilt i Del 2, där bl a Tjörns naturvårdsprogram, vilket är av särskilt intresse för TNF, tas upp. Det är mycket bra med en sammanställning av vilka hänsyn som behöver tas men när en ny översiktsplan inte fullt ut kopplar samman dessa allmänintressen och hänsyn med sina egna visioner, mål och strategier får man ett bristfälligt resultat.

TNF anser att man med det angivna syfte missat såväl Plan- och bygglagens syfte som dess bokstav.

ÖPs utformning och struktur där visioner, mål och strategier separerats från vilka hänsyn till allmänna intressen som verkligen skall tas i olika konkreta situationer och vilka konsekvenser som olika alternativ medför öppnar för en brist på konsekvens och en allmän luddighet. När dessutom mycket av faktabakgrunden presenteras i ett mer eller mindre fristående dokument (“Tjörns befolkning”) uppstår en än mer fragmenterad bild. Om man istället försökt att ge en sammanhängande, och mer ingående, bild av nuläget, därefter utarbetat några olika tänkbara konsekvensanalyserade alternativ hade det kunnat ge en mer sammanhängande bild utan att idén med visioner försvunnit — men de hade kanske kunnat vara bättre kopplade till fakta och hänsyn till allmänintressen.

Bristen på koppling mellan faktabakgrund, visioner och nödvändiga avvägningar mot allmänintressen (inklusive lagar och olika bestämmelser) och bristen på tydlighet i ÖPn medför i förlängningen svårigheter för tjänstemännen att vara tydliga i sin kommunikation mot medborgarna och till en risk för ökad osäkerhet kring beslut i enskilda fall. Detta kan medföra en ökad risk för godtycke i beslutsfattandet på kommunal nivå, vilket också kan leda till minskad rättssäkerhet och en otydlighet kring vilka regler som egentligen finns och hur de genomdrivs. En likhet inför lagen, liksom inför kommunalt myndighetsutövande, är grundläggande i ett demokratiskt rättssamhälle. På sikt kan luddigheten undergräva medborgarnas förtroende för de demokratiska institutionerna.

TNF menar alltså att processen kring ÖPn har missat möjligheten att få till stånd en bättre faktagrund, och en större samsyn kring olika möjligheter och konsekvenser, vilket behövs för att man skall kunna fatta bra strategiska beslut som förstås och omfattas av en majoritet, såväl i olika beslutande församlingar som av gemene man på Tjörn. Dessa visioner och strategiska beslut genomförs ju genom många små beslut — av tjänstemän, av olika nämnder, av näringsidkare och andra enskilda — och då krävs en högre grad av tydlighet och precision än vad ÖP 2012 har.

Låt oss peka på några konkreta exempel där kopplingar mellan olika delar av ÖPn och preciseringar av olika slag är undermåliga.

Exempel — båtplatser och strandskydd

Havet är som nämnts en mycket stark identifikation för tjörnborna och man behöver bara ta en titt på utsidan av dokumentet “Tjörns själ” så är de mest framträdande orden havet, naturen och skärgården. Båtar och hav hör nära samman så det är inte förvånande att båtplatser är en viktig fråga för en kustkommun. Det gäller också besöksnäringens intressen och de fastboendes tillgång till stränderna. På sidan 34 och 35 i Del 1 förs ett resonemang om båtplatser som landar i att det efter fördjupad utredning möjligen skall skapas en ny småbåtshamn i Goviken och att man huvudsakligen vill utvidga befintliga hamnar. TNF anser att det är lämpligt med en sådan huvudlinje, d v s att möjligen utvidga befintliga hamnar, medan det är helt orimligt att offra Goviken som är en av de få

kvarvarande oexploaterade vikarna på västra Tjörn. En sådan exploatering är klart motsatt de naturvärden som bidrar till att skapa "Tjörns själ", och som också är en förutsättning för besöksnäringen. De som kan vara intresserade av båtplats är ju dessutom knappast besökare utan antingen åretruntboende eller sommarboende. På andra ställen i plandokumenterna (rekommendationer del 1 s 53) framgår det att man inte avser bevilja bygglov för fritidshus eller anta detaljplaner för fritidsbebyggelse. Det tycker TNF är lämpligt. Men varifrån kommer då behovet att skapa en ny småbåtshamn på västra Tjörn när det inte skall bli fler fritidsboenden och när befolkningstillväxten för permanentboende äger rum på nordöstra delen av ön?

Strandskyddsfrågan, där båtplatsfrågan ingår, är ett konkret exempel på hur man sprider dimridåer i översiktsplanens visionära texter. Inledningsvis (Del 1 s 5) skriver man att "en viktig del av Tjörns identitet är framför allt havet. Medborgarna vill också värna naturen, den bebyggda miljön och möjligheten att komma ner till vattnet överallt." Det som kommer till uttryck i den mer tekniska, men också mer konkreta delen "Regler och rekommendationer" är något helt annat. De regler och rekommendationer som kommunala tjänstemän skall förhålla sig till innebär bl a att kommunen kommer verka för upphävandet av strandskyddet inom vissa områden. Vilka dessa områden är framgår heller inte tydligt, vilket ger en obehaglig känsla av att det kan ske en godtycklig exploatering av stränder på olika delar av ön. Översiktsplanen bör inte halka runt i otydliga resonemang som berör antaganden om vad som är eller inte är anpassat eller utvidgat strandskydd (Del 1 s 51-52) eller funderingar kring att verka för att ta upphäva strandskyddet "där detta bedöms särskilt motiverat". Man undrar när det är det, till vilka användningar, under vilka omständigheter? Det är tvärtom nödvändigt att klargöra för exploateringsintressena att det inte är fråga om att ta mer strand i anspråk någonstans längs Tjörns kuster.

TNF kommer gentemot kommun och länsstyrelse driva den ståndpunkten att det generella strandskyddet är ett minimum, och att på de ställen där det finns utvidgat strandskydd så skall det ligga kvar. På de ställen som inte markerats på befintliga kartor skall det generella strandskyddet gälla vid en revision. Besöksnäringen, de fastboendes intresse av tillgång till havet, djur- och växtlivet som bidrar till det vackra landskapet är alla exempel på skäl till att vidmakthålla ett starkt strandskydd. De tas alla upp på olika ställen i visionen, men när det kommer till "Regler och rekommendationer" vill man verka för att minska på strandskyddet. Och särskilt i de områden där det kanske spelar som störst roll för innevanarna d v s i tätortsnära områden. Detta är ett exempel på bristande koppling mellan visioner och mer verklighetsanknutna texter. I de mer konkreta texterna blir det tydligt att man vill exploatera stränderna — i "blomstertexterna" visionerar man om natur, hav och medborgarnas önskemål. TNFs krav är klart — skydda stränderna, de behövs för människorna och naturen på lång sikt! En gång exploaterade kan de inte återskapas, att offra Tjörns stränder för kortsiktiga exploateringsintressen är inte acceptabelt.

Kommentar: Se kommentar i detta utlåtande ovan till Länsstyrelsen under rubriken "Båtplatser".

Exempel — fördelning av bostadsbyggandet och områdesvisa rekommendationer På flera ställen i plandokumenterna förs resonemang om bebyggelsestrukturen och dess utveckling, dess koppling till transporter, energi, översvämningrisker (som har en koppling till strandskydd vilken inte bearbetas i planen), VA, annan kommunal service osv. I del 1

landar man i en önskan om en fördelning som är ca 50% nybyggande på sydvästra Tjörn och ca 50% nybyggande på den nordöstra del. De senaste decenniernas utveckling pekar i en helt annan riktning. Tillskottet av fastboende sker huvudsakligen på nordöstra Tjörn. Höviksnäs/Hakenäset och Valla glesbygd står för 714 av en total ökning på 1247 individer mellan 1989 o 2011, dessutom sker en ökning på 242 i Kyrkesund/Långekärr, d v s en stor majoritet av tillskotten i befolkningen äger INTE rum på sydvästra Tjörn. Det finns nog flera skäl till detta, men sannolikt är närheten till Stenungsund och kollektivtrafiken, skolor osv viktiga faktorer. Viktiga bakgrundsfakta har också med in/utpendling att göra. I grova drag arbetar de som bor på sydvästra Tjörn på Tjörn, medan de som bor på nordöstra delen pendlar ut. Mer än hälften av de förvärvsarbetande (54%) på Tjörn pendlar ut från ön till arbeten huvudsakligen i Stenungsund eller Göteborg. Tjörn är en ö att bo eller fritidsbo på men inte lika mycket att arbeta på. Det finns starka skäl att tro att denna trend snarare förstärks än mattas av eftersom arbetsmarknaden snarare dras till större tätorter än mindre. Det skulle vara bra om kommunens ledning (som verkar vara dominerad av ett Skärhamnsperspektiv) insåg detta och översiktplanerade utifrån fakta snarare än utifrån förhoppningar, ÖP 2012 har i del 3 gjort en konsekvensanalys av vad det skulle kunna innebära om det istället till 2/3-delar byggdes på nordöstra Tjörn. Det är en analys som visar på stora fördelar med ett sådant alternativ både när det gäller de boendes tid, trafiken på Tjörn och miljön. Det är märkligt att det saknas återkopplingar mellan fakta om befolkningsutvecklingen, tänkbara konsekvenser av olika alternativ och de mål och strategier som formulerats.

Exempel — ny fast förbindelse

TNF har tidigare tagit upp och diskuterat det olämpliga med att projektera för en ny fast förbindelse från sydöstra Tjörn. Den nuvarande situationen motiverar inte någon ny förbindelse från Tjörn och skulle det bli en fast förbindelse så skulle den leda till olämpliga följder på andra ställen i trafiksystemet (motorvägen till Göteborg är redan i dag tidvis mycket trång, vägen mellan Marstrand och Kungälv likaså). Det som för TNFs vidkommande är bland de viktigaste skälen mot en ny förbindelse är att biltrafiken snarare bör minska än öka, och vad vi vet bl a från forskning är att nya vägar ger mer trafik — inte mindre. Ökad biltrafik leder till miljöpåverkan på flera sätt — avgaser, buller och mark som tas i anspråk för trafikanläggningar. Resonemanget kring en ny fast förbindelse i ÖP 2012 verkar utgå från samma Skärhamnsperspektiv som tidigare påverkat planens idéer om bebyggelsestrukturens förändring men dessvärre saknar förslaget kopplingar mellan

- den aktuella situationen (pendlarna bor främst på nordöstra Tjörn, Skärhamnsborna är de som till största delen jobbar på Tjörn),
- tänkbara åtgärder för att förbättra kommunikationerna (t ex bro till Orust för att minska belastningen på Tjörnbron, bättre kollektivtrafik genom ett resecentrum nära brofästet på Tjörn och genom bättre förbindelser från Stenungsund till Göteborg),
- och befolkningens önskemål (som bl a gäller tillgång till vacker natur och hav — en fast förbindelse skulle angöra sydöstra Tjörn i områden med stora naturvärden).

Kommentar: Se kommentar i detta utlåtande ovan till Länsstyrelsen under rubriken ”Ny förbindelse till fastlandet”.

Konsekvensanalysen

TNF har tidigare givit synpunkter på såväl processen kring konsekvensanalysen (ÖP Del 3) som på dess faktiska innehåll. Det har blivit något bättre genom att ett “alternativt

scenario” införts och konsekvensanalyserats, men den grundläggande starka kritiken av processen kvarstår. En sådan process innebär bl a identifiering och beskrivning av tänkbara alternativ, skapande av lämpliga indikatorer för att bedöma dem, en stabil databas och en analys på grundval av data som leder till välgrundade jämförelser av alternativen. Förberedelser för en konsekvensanalys äger lämpligen rum på ett mycket tidigt stadium i planeringsprocessen, för att sedan fortsätta parallellt med andra planprocesser. Så har inte skett och därför hänger Del 3 “Konsekvensanalys” dåligt ihop med Del 1 “Mål och strategier” och Del 2 “Allmänna intressen”. Den kvalitativa metod som använts lämnar dessutom mycket övrigt att önska. Många ord — men väldigt få försök att sätta siffror på de olika scenarierna. Mycket av detta har sannolikt att göra med bristande erfarenheter från strategiska miljöbedömningar, något som alltså skall ske i enlighet med lagstiftningen (Miljöbalken 6 kap.) och lämpligen i enlighet med Naturvårdsverkets råd.

Det är också sannolikt att arbetssättet med fler olika konsulter arbetande parallellt med olika delar av ÖP 2012 försvårat integrationen, för konsekvensanalysen är just en sådan sammanläggning av informationer från olika håll. Eftersom konsekvensanalysen har den funktionen är det en del av arbetet som alltså måste startas tidigt i processen. Så har inte skett och när man utöver dessa processproblem valt att arbeta med ett märkligt nollalternativ (dvs ÖP från 2003 som har 10 år på nacken) istället för att utgå ifrån dagens situation och inte förrän i ett relativt sent skede börjat arbeta med alternativ (ETT alternativt scenario) så blir resultatet mycket osäkert och kopplingarna till andra avsnitt i ÖP 2012 blir svaga. Visionerna, målen och strategiska inriktningar blir följaktligen inte baserade på insikter som man kunnat få utifrån en konsekvensanalys. Det är exakt så man INTE skall lägga upp arbetet med en översiktsplan och dess konsekvensanalys.

Naturvårdsprogrammet

Eftersom Tjörns natur är TNFs ögonsten så har vi ägnat den och relaterade frågor stor uppmärksamhet. Vi är t ex glada över att det finns ett naturvårdsprogram men ser också att det borde komma till större användning i arbetet med ÖPn. Återigen saknas det alltså tydliga kopplingar mellan olika delar i ÖPn. I det här fallet mellan Del 2 Naturvårdsprogram och texter i Del 1, särskilt kap 5 “Regler och rekommendationer” och plankartan (som är ett viktigt hjälpmedel i ärendehantering och som också är ett av huvudsyftena med ÖP 2012). Den text som finns i dagsläget (Del 1 s 57) undviker den helt avgörande, och överordnade, frågan - skall man över huvud taget tillåta exploatering i områden med stora naturvärden? TNF anser att så inte skall vara fallet. Det finns gott om mark på Tjörn som inte är områden med stora naturvärden (plankartans beteckning R6). De områden med stora naturvärden som finns i närheten av befintliga tätorter är dessutom särskilt betydelsefulla för rekreation och besöksnäring.

De skrivelser angående områden med stora naturvärden som finns på s 57 tar upp frågan om inventeringar inför planarbete. I flera fall är de sannolikt onödiga eftersom sådana redan utförts (vilket också framgår av texten som inleds med “Områdena har på olika sätt värderats nationellt och lokalt”). Ytterligare inventeringar kan säkerligen vara av intresse inom t ex områden av naturvärdesklass 2 och 3. Vilka inte alls tas upp, men som enligt vår mening också förtjänar uppmärksamhet.

TNF menar att rekommendationstexten under R6 måste utvecklas och tydliggöras. Det gäller t ex begreppsoklarheten mellan “tätort” och “tätortsutveckling” samt tydliggörande under vilka omständigheter det kan vara möjligt att ö h t detaljplanera för bebyggelse i områden med stora naturvärden (naturvårdsprogrammets klass 1-3).

Överensstämmelsen mellan kartorna i ÖP 2012 och kartor/objektsbeskrivningar i

Naturvårdsprogrammet skulle också behöva tydliggöras om den skall kunna få avsedd verkan. Vi känner också till ett antal områden som har stora naturvärden (speciella arter mm) men som skulle behöva in i planarbetet, dvs både in i naturvårdsprogrammet och in i ÖPs plankarta.

Tätortsplaner

En viktig utgångspunkt för arbetet med ÖP 2012 har varit befintliga tätortsstudier. Flera av dem är emellertid relativt gamla och de gränser som tillämpats i de studierna kan diskuteras både när det gäller gränserna för själva studierna och gränserna för de olika typer av områden som finns beskrivna i studierna. De olika beteckningarna på kartorna som hör till studierna överensstämmer inte heller med de olika typerna av områden som finns i plankartan vilket ytterligare försvårar läsning och tolkning av informationen. Det är också viktigt att klargöra tätortsstudiernas status. Genom att de finns med i "Regler och rekommendationer" men inte har juridisk status som detaljplaner uppstår också oklarheter över vad som gäller områden som (ännu) inte är detaljplanerade men som finns inom områden för tätortsstudier.

Det behöver också poängteras att den process som ligger bakom "tätortsstudierna" är en typ av planprocess som inte har det djup och förankring som en översikts- eller detaljplan har. Men här kommer de processerna bakvägen in i översiktsplanen. Vilket är mycket betänkligt. Varför gjordes inte istället ändringar i översiktsplanen i enlighet med PBL kap 3, 24-26 §?

Kommentar: TNF har rätt i att de tidigare tätortsstudierna och översiktsplanen inte helt stämmer sinsemellan. Översiktsplanen redovisar därför under "Mark – och vattenanvändning – ändring i tätortsstudierna" att där föreligger vissa konflikter. T.ex. mellan R1-områden och områden som ska naturskyddas. Vidare framgår vid en jämförelse mellan tätortsplaner/tätortsstudierna att beteckningar mm. bör erhålla en bättre överensstämmelse sinsemellan. Såsom framgår av översiktsplanen kommer ytterligare naturinventeringar att tas fram för att avgränsa utbyggnadsområden med hänsyn till naturvårdsintressena. Det finns därför anledning att i samband därmed revidera tätortsstudierna.

Synpunkterna beaktas enligt följande:

Ändring på karta tillhörande översiktsplanen: Text till beteckningen R1 under "Rekommendationer" ändras från "Utvecklingsområde för helårsbebyggelse enligt gällande tätortsstudie" till: "*Område för tätortsstudie*".

Regler och rekommendationer

Som vi påpekat ovan saknas det kopplingar mellan faktabakgrund, visioner, mål, konsekvensanalys och avsnittet om regler och rekommendationer. När dessa kopplingar saknas leder det till oklarheter, för att inte säga luckor eller rena självmotsägelser. Vår läsning av "Regler och rekommendationer" utgår ifrån att regler är juridiskt bindande, överordnade regler, medan rekommendationer är "kommunens ställningstagande till bebyggelseutveckling samt mark- och vattenanvändning". Det handlar alltså om en specificering av kommunens långsiktiga inriktning inom de ramar som ges av nationell (och övernationell) lagstiftning (se Del 1 s 51).

Återigen utgör bristen på kopplingar mellan olika delar i ÖP, och till det frånvaron av

preciseringar, en svårighet. Det finns flera exempel. Men det blir särskilt tydligt när det gäller kartan och beskrivningen av olika typer av områden i “Regler och rekommendationer” där beskrivningarna av olika områdestyper väcker frågor om vad som egentligen menas. Område för tätortsutveckling (R1) är en sådan beteckning som gäller “områden för utveckling eller bevarande i anslutning till befintliga tätorter”. Den följande rekommendationen innehåller sedan så otydliga och delvis motstridiga uppgifter att det är svårt, för att inte säga omöjligt, att förstå hur den skall kunna tillämpas och frågetecknen hopas ytterligare när kartan utvisar att norra delen av R1 - området för Skärhamn sträcker sig in i ett Natura 2000 område, en typ av område som har starkast tänkbara naturskydd. Den här typen av otydligheter (där alltså i det här exemplet området för tätortsutveckling sträcker sig långt utanför den existerande tätorten och in i naturskyddsområden) bör inte förekomma i ett plandokument. I det här speciella fallet menar TNF att Toftenäs för tydlighetens skull inte bör ingå i någon form av tätortsutvecklingsområde. På s 1 Del 1 hänvisar man till en överenskommelse med Länsstyrelsen att riksintresseområdet för naturvård skall begränsas till naturreservatsgränserna. Må så vara men TNF motsätter sig tätortsutveckling i direkt anslutning till naturreservat och Natura 2000 områden eftersom hög exploatering i omedelbar närhet medför en stor risk att aktiviteter utanför själva reservatet ger effekter inne i reservatet (ett aktuellt exempel är planerna för det gamla Radona-området där det skulle behövas bättre underlag i det här avseendet). Natura 2000 områden skall också skyddas från den typen av effekter enligt lag. Skälet till TNFs ställningstagande är att den pågående successiva fragmenteringen av ekosystemen på Tjörn på sikt kan leda till stora förändringar och förluster av naturvärden. Detta utan att någon egentligen har diskuterat helheten. Varje liten förändring är ju marginell. Platsen att hantera helheten är i en översiktsplan som skall sätta inriktningen för annan planläggning, såväl kommunal som privat. Detta gäller särskilt ÖPs “Regler och rekommendationer” som avser att påverka mer än ett enskilt beslut. Vi har tidigare hävdats att avsnittet om “Regler och rekommendationer” behöver utvecklas. Det behöver ske genom en ökad precisering. Det krävs bättre genomarbetade, tydligare och längre texter och det är möjligt att den hopklumpning av olika områden som lett fram till “typområden” skulle behöva överges till förmån för beskrivning av ett mycket större antal, och mer specifika, områden och beskrivningar av vilka regler och rekommendationer som gäller särskilt för dem. De genvägar som man tagit i OP 2012 beträffande “Regler och rekommendationer” förefaller leda till en OP som inte tjänar sitt lagstadgade syfte.

Kommentar: *Se ovan*

Sammanfattningsvis uppvisar ÖP 2012 en rad allvarliga brister som enligt TNF motiverar en snar översyn, utveckling och avsevärd förbättring av ÖPn. Dessa gäller bl. a.

- naturvårdsprogrammets genomförande och uppföljning genom ÖPn
- tätortsstudiernas status och kopplingar bl a till “Regler och rekommendationer”
- konsekvensanalysens integration med övriga delar av ÖPn

Bristerna i planen riskerar leda till

- effekter på Tjörns miljö
- ökat godtycke i kommunens myndighetsutövning p g a otydliga rekommendationer
- en på sikt dysfunktionell kommunal planering och myndighetsutövning

7. HÄTTANS SAMFÄLLIGHETSFÖRENING

Såsom kommunikationerna fungerat hittills har det varit möjligt att ta sig till ön Hättan utan varken bil eller båt med allmänna kommunikationer och Gunnars Båtturer.

Vi boende på ön är mycket angelägna om att den färjetrafik som sedan decennier tillbaka anlöpt ön fortsättningsvis kan göra så, åtminstone säsongvis. Skulle så inte vara fallet så riskerar det att ställa framtida påtagligt större krav på båtplatser, inte bara på själva ön Hättan, utan även på båtplatser och parkeringsplatser på fastlandet (Kungälv kommun) och Tjörns kommun. Sedan våren 2012 har det framkommit att Gunnars Båtturer kanske inte kommer att trafikera öarna Hättan och Risön framöver varför det råder stor oro för oss på dessa öar inför framtiden.

Vi önskar därför att de mellankommunala frågorna såsom allmänna kommunikationer och bilparkering, miljö samt turism belyses ytterligare i planen. Vi upplever att vi ofta hamnar 'mellan stolarna' kommunerna Tjörn och Kungälv emellan vad det gäller kommunikationer till och från ön Hättan. Vi skulle vara tacksamma om vi framöver kunde föra en gemensam och kommunöverskridande dialog med såväl Kungälv kommun som Tjörns kommun för att en långsiktigt hållbar lösning ska kunna komma till stånd ur flera perspektiv; allmänna kommunikationer och bilparkering, miljö och turism. Eftersom vi boende på ön nästan uteslutande kommer från Göteborgs- och Kungälvsområdet ser vi det inte som ett alternativ, varken ur miljö- eller tidssynpunkt (en resa på flera timmar), att ta oss till ön antingen med bil eller allmänna kommunikationer via Tjörn/Rönnäng och därefter en ev. färja (ej möjligt i dagsläget).

I dagsläget är det möjligt att (och görs också) åka kollektivt ända från centrala Göteborg via Kungälv kommun, och där hållplats Rökan invid Instöbron alternativt Rörtången, för vidare transport med Gunnars båtturer. Vid Rökan ansluter busslinjen Marstrandsexpress på ett bra sätt. För vår del sker bilparkering idag enbart i Kungälv kommun (vid Rökan och Rörtången samt i Nordhamnen för dem med egen båtplats).

Vi stödjer därför följande kommentarer/yttranden i samrådsredogörelsen:

I Tjörns kommuns kommentar i samrådsredogörelsen till Göteborgs Regionens remissvar om förbindelse med fastlandet anger kommunen att. . . Ett alternativ är en färjeförbindelse mellan Rönnäng och t. ex. Tjuvkiel.

-Vi anser att en sådan förbindelse (ovan) även ska trafikera öarna Hättan och Risön, åtminstone säsongvis.

Naturskyddsföreningens yttrande (s 48): Acceptera att näringslivet förblir småskaligt och turismen är stor under sommaren. Skapa strukturer som underlättar för detta. Verka politiskt för att sommargästerna ska bidra ekonomiskt till sommarkommunen. Undersök ytterligare samarbeten med grannkommuner för ytterligare ekonomisk hållbarhet.

Utveckla fler förslag beträffande transportinfrastrukturen.

-Vi vill bidra till det lokala näringslivet och därför kunna åka med allmän kommunikation (färja) till Stora Dyrön, Rönnäng och Åstol för att utnyttja och stödja den service som finns där. I dagsläget kostar en enkel resa på ca 10-15 minuter med Gunnars Båtturer 80 kr sträckan Hättan-Stora Dyrön (160 kr t/r) vilket inte främjar vår möjlighet att stödja den lokala näringen/service. Matkassar är i dagsläget möjliga att få transporterat till ön från Stora Dyröns med Gunnar Båtturer, vilket är en mycket bra service, men våra möjligheter skulle öka väsentligt att främja näringslivet med en allmän färjeförbindelse sommartid mellan öarna.

Av ovan nämnd skäl stödjer vi även:

Åstols samhällsförening/ Åstols vägförenings yttrande (s 51); ... Angående säker och

trygg kommun vill de lyfta fram en väl fungerande färjeförbindelse att de specifika parkeringsproblem som råder för öarna utan fast förbindelse tydliggörs och vill även att det skall uttryckas en strävan efter att taxan för alla kollektiva transporter skall vara gemensam.

Åstol B&Bs yttrande (s 53); ... Tjörnbröarna lider av för hög trafikbelastning, även sommartid. ... enligt inriktningsmålen skall man utveckla relationen till och samverka med Göteborgsregionen samt utveckla näringslivet i kommunen och menar att det kan sammanfattas i bilden på sidan 27, del 1 genom att färjan från öarna går till området markerat på bilden och där den fortsatta förbindelsen går mot fastlandet ex.

Rörtången/Tjuvkil. ... att kommunen bör arbeta för detta alternativ som säker färjeförbindelse om kommunen vill vara säker och trygg som man skriver i handlingen. ...att den logistik som är från öarna idag inte fungerar då företag och privatperson får gå 1-2 km till parkerade fordon (Rönnäng).

3. Vi vill framhålla att ur kulturmiljösynpunkt intar ön Hättan en speciell plats bland kommunens kulturmiljöer och vi vill att ön, sommartid, ska kunna utgöra en naturlig och levande del i kommunens södra skärgård och bidra till dess näringsliv.

Kommentar: Under rubriken ”Bebyggelsestruktur och utveckling – Inriktning och följduppdrag” anges att en flexibel kollektivtrafik ska erbjudas för att göra det möjligt att resa kollektivt till kommunens olika delar. Med hänsyn till att kollektivtrafiken sköts av Västra Götalandsregionen/Västrafik och kommunen har för avsikt att framöver vara väsentligt mer pådrivande för en bättre kollektivtrafik bör de öar som för närvarande anlitar Gunnars båtturer kunna ges möjlighet till någon ersättningstrafik om Gunnars båttrafik läggs ner. Principerna för och under vilka omständigheter båttrafik till de olika öarna ska ske bör inte behandlas i en översiktsplan utan i en kollektivtrafikplan. Vid anordnande av en alternativ förbindelse till Kungälv över/under Hakefjorden bör önskemålen om angöring till olika hamnar enkelt kunna tillgodoses om det blir färja.

8. FÖRENINGEN TJÖRNS LANDSKAPSSKYDD

Föreningen Tjörns Landskapsskydd vill börja med att uttrycka glädje över att vindbruksplanerna rörande Tången äntligen är borta. Ur ett landskapsperspektiv hade det såklart varit ett förödande inslag.

Dock är det ju dessvärre så att Tyfta fortfarande är aktuellt för vindbruk. Tjörns Landskapsskydd önskar förskona Tjörns sköra naturbild ifrån storskaliga vindkraftverk över huvud taget. Småskalig vindkraft med s.k. ”gårdsvärk” eller icke tillståndspliktiga verk kan eventuellt bli en lösning på privata elenergifrågor. Små verk har inte samma inverkan på vårt landskap.

Tjörns Landskapsskydd ifrågasätter med enfaset huruvida det är förenligt med kommunallagen att kommunen ger ett särintresse, här vindkraft, fördelar. Detta i allra synnerhet när Tjörn, sedan juli 2008 EJ är s.k. riksintresse för vindbruk — inte desto mindre förekommer ordet ’vindkraft’ 33 gånger i del 1 av föreslagen Översiktsplan 2012. Det är därtill att kraftigt ifrågasättas huruvida el-produktion och/eller direkt/indirekt främjande av detsamma är en kommunal uppgift över huvudtaget. (Solkraft och vågkraft finns ju inget separat avsnitt om så varför ett om vindkraft?)

Det borde inte finnas några avsatta områden för vindkraft över huvud taget, då detta begränsar utvecklingen av andra potentiella byggnationer i området. Vidare undrar Tjörns Landskapsskydd var den i föreslagen Översiktsplan 2012 refererade "Klimatplanen" finns? Vad är det, och vem har gjort den?

Ovanstående önskemål är också i linje med vad folk försökte få fram på de samrådsmöten som arrangerades i höstas. Tyvärr ville inte politikerna inte då ta debatten om vindkraft, men föreningsmedlemmarna har nu under våren och sommaren dock påtagligt märkt en förkovran hos politikerna om vindkraftens nackdelar. Det uppskattar vi högaktningsfullt, dock verkar en del ledande kommunala tjänstemän fortsätta driva en egen agenda för vindkraft. Rätta oss om vi har fel.

Vi ställer oss också fortsatt undrande till varför Tjörns Landskapsskydd återigen inte har fått tagit del av något material om Översiktsplan 2012 i form av utskick av underlag, något som de flesta andra föreningarna på Tjörn fått. Vi har suttit i kommunhuset och läst synpunkterna från Tjörnborna, så pålästa är vi.

Föreningen Tjörns Landskapsskydd emotser svar från kommunledningen på ovanstående frågor innan någon ny översiktsplan fastställs.

Kommentar: Vindkraft är en kommunal angelägenhet enligt klimatplanen, antagen 2004.

Föreningen Tjörns Landskapsskydd kommer att läggas till i sändlistan.

9. STENUNGSUNDS KOMMUN

De ändringar som gjorts i utställningshandling avseende Förslag till översiktsplan 2012, Tjörns kommun, föranleder inte några ytterligare synpunkter utöver vad som framfördes under samrådskedet.

10. KUNGÄLVS KOMMUN

Kungälv kommun synpunkter från samrådet har beaktats och vid utställningen har kommunen inget ytterligare att erinra.

11. ORUST KOMMUN

Bakgrund

Tjörn kommun har tagit fram en ny översiktsplan (ÖP), som var ute på samråd under hösten 2011. Utställningsskedet har pågått under sommaren 2012. Senaste datum för att lämna synpunkter på planen är 15:e september, men Orust kommun har fått möjlighet att lämna in synpunkter även efter detta datum.

I inledningen till ÖP förklaras att Cultural planning-metoden har använts som en viktig del av dialogen i översiktsplanarbetet. Detta innebär bland annat att man för in en demokratisk, lyssnande metod som inkluderar medborgarna i planeringen och det ger också en helhetsbild av vilka befintliga värden som är viktiga att bevara och utveckla. ÖP formulerar fyra övergripande strategier för Tjörns utveckling: Tjörns roll i regionen, Bebyggelsestruktur och utveckling, Det goda livet samt Det robusta samhället.

Bebyggelseutveckling

Tjörn kommuns önskan är att öka befolkningen och antalet åretruntboende. ÖP ger möjlighet för utbyggnad med drygt 2000 nya bostäder, fram till år 2025. Inriktningen är en planberedskap om 100- 150 nya bostäder per år. Det skall vara möjligt att placera samtliga nya bostäder inom utvecklingsområdena i tätorterna Skärhamn, Stockevik, Rönnäng-Bleket-Klädesholmen, Höviksnäs, Almösund-Myggenäs-Almön och Kållekärr. Bebyggelse på landsbygden skall begränsas och tillåts endast om det finns särskilda skäl.

Kommunikationer

Enligt Tjörn ÖP närmar sig trafiken över Tjörnbron dess maximala kapacitet, som enligt Trafikverkets beräkningar är 1.200 per timme per riktning. Problem med köer är störst under sommaren, men kapacitetstaket nås snart även för vinterhalvårets vardagar. I ÖP konstateras att på sikt är en ny förbindelse som avlastar befintlig bro helt nödvändigt.

Tjörn önskar hålla nere transportbehovet och ge invånarna möjlighet att välja mera miljövänliga resvanor. Kommunen har en vision om att fördubbla resandet med kollektivtrafik till år 2025. Det konstateras att viktiga framgångsfaktorer för kollektivtrafiken är en förbättrad infrastruktur mot Göteborg samt placering och utformning av nytt resecentrum i Stenungsund.

I ÖP konstateras det att Tjörn redan har ett utbyggt gång- och cykelvägnät som knyter samman flera av kommunens tätorter, men det finns behov av kompletteringar och förbättringar. Första prioritet är att underlätta för fastboende, andra prioritet är cykelleder för turismens behov. En av flera planerade åtgärder är att anlägga cykelväg från Myggenäs till Skåpesund.

Synpunkter: Orust kommun anser att det tydligt framgår av Tjörns översiktsplan att problematiken kring Tjörnbron är en angelägen fråga för båda kommunerna. Orust kommun instämmer i slutsatsen att den planerade bron mellan Orust och fastlandet skulle leda till minskad belastning av Tjörnbron. Kommunen är intresserad av att samarbeta för att hitta en gemensam lösning i frågan. Tjörn och Orust har ett gemensamt intresse att sträva efter bättre förutsättningar för kollektivtrafik mot Stenungsund och Göteborg. I detta sammanhang är placering och utformning av Stenungsunds nya resecentrum mycket viktigt, och de båda kommunerna bör söka en samsyn kring denna fråga. I samband med utbyggnad av väg 160 kommer en cykelväg anläggas mellan Varekil och Skåpesund. Kommunen ser positivt på att Tjörn prioriterar utbyggnad av cykelväg mellan Skåpesund och Myggenäs, eftersom detta skulle skapa en sammanhängande cykelväg mellan Varekil och Myggenäs.

Kommentar: Ovanstående har till en del bemötts i kommentar till Länsstyrelsen under rubrikerna "Riksintressen" och "Mellankommunala frågor"

Synpunkterna beaktas enligt följande:

Del 1, kap 7, Kommunikationer. Text kompletteras om kollektivtrafiken skärpas och utvecklas. En kommunal åtgärdsplan för åtgärder och uppföljning ska upprättas omgående för att bryta den pågående försämringen av kollektivtrafiken.

Del 1, kap 8, Genomförande, Följduppdrag, "Behov av förbättrad

kollektivtrafik”. Transportstrategi omformuleras till: ”*Transportstrategi med åtgärdsplan för förbättrad kollektivtrafik*”.

Ansvaret för genomförande av uppdraget ska utvidgas till att samverka med Trafikverket, Västra Götalandsregionen/Västtrafik och grannkommunerna både vad avser ett framtida resecentrum och pendelparkeringar.

Översvämningar

I översiktplanen konstateras att höjda havsnivåer och översvämningar på Tjörn förväntas leda till stora materiella skador samt risker för människors hälsa. Det har gjorts en kartläggning av översvämningrisker över hela Tjörn, utifrån de riskzoner som Länsstyrelsen rekommenderar. Områden som ligger på en nivå under 3,6 m.ö.h. räknas som översvämningshotade. Flera områden översvämmas redan nu vid högt vattenstånd eller kraftig nederbörd, bland annat väg 160 vid dalen vid Ävja och kring avfarten till Sundsby. En arbetsgrupp har tillsatts för att arbeta vidare med Tjörns översvämningsspolitik.

Synpunkter: Orust kommun tycker det är bra att Tjörn har tillsatt en arbetsgrupp för att ytterligare utreda översvämningssproblematiken. Orust har startat upp ett liknande arbete, inom Interreg-projektet ”Hav möter land”. De båda kommunerna bör ta del av varandras arbete och slutsatser. Väg 160 är en prioriterad fråga även för Orust, och problemen med översvämningar kommer att åtgärdas vid förbättringar av sträckan norr om Skåpesund.

Kommentar: Tjörns kommun ser fram emot att samarbeta i denna fråga.

Vatten & avlopp

I Tjörns ÖP konstateras att en kommunal VA-försörjning av bebyggelsen i de västra delarna av kommunen förutsätter en utbyggnad av Ängholmens reningsverk. På sikt kan det finnas möjlighet att leda avloppsvatten från andra delar av Tjörn, samt från grannkommuner, till Ängholmens reningsverk.

Synpunkter: Orust kommun betonar att en samordnad VA-planering är viktig. Kommunen planerar ett större nytt reningsverk för sydvästra Orust, som uppskattas vara i drift omkring år 2015 eller 2016. I framtiden kan det finnas möjlighet att leda avloppsvatten från norra delarna av Tjörn till detta nya reningsverk.

Kommentar: I kommentar till Länsstyrelsen under rubriken ”Miljökvalitetsnormer” redovisas att kommunen ska aktualisera sin VA-plan och att denna även ska inbegripa en samverkan med grannkommunerna.

Turism

Översiktplanen formulerar målet ”en växande hållbar turism”. Fokusområden är varsam natur- och kulturturism liksom evenemangs- och föreningsturism. Målet är att utveckla Tjörn till en destination med natur, kultur och konst i världsklass som attraktionskraft.

Synpunkter: Orust och Tjörn kommun har liknande mål och fokusområden när det gäller turism. Arbete kring cykelturism pågår på Orust, bl.a. genom arbete inom det regionala projektet ”Skepp o ’hoj’”. Det finns mycket att vinna, för båda kommunerna, på att samordna satsningarna inom turism och på så sätt höja attraktionskraften för hela

området. Södra Bohuslän Turism kan användas som en gemensam plattform i detta arbete.

Kommentar: Tjörns kommun ser fram emot att samarbeta i denna fråga.

Arbetsmarknad & näringsliv

Tjörns ÖP formulerar målet “ett aktivt näringsliv” och kommunen vill skapa fler arbetstillfällen. Strategier som nämns för att utveckla näringslivet är att ge förutsättningar för existerande småföretagare att utvecklas, öka samverkan mellan företagare, öka turismnäringen, behåll och utveckla rederinäringen och andra verksamheter knutna till hamn och sjöfart samt utveckla en större odlingsnäring och utveckla den ekologiska odlingen. Kommunen kommer även att ta fram ett näringslivsprogram, som utgår från Tjörns särskilda förutsättningar.

Synpunkter: Kommunerna har liknande syn på hur näringslivet skall utvecklas. Att ge goda förutsättningar för småskaligt företagande och för lokala arbetstillfällen är viktigt för Orust. Kommunen har som ambition att ha en beredskap med mark för småskalig industri. Varekils industriområde är ett exempel, som även Tjörn kan dra nytta av.

Kommentar: Tjörns kommun ser fram emot att samarbeta i denna fråga.

Naturvård - havsmiljö

Översiktsplanen konstaterar att havsfjordarna har mycket höga natur- och friluftsvärden. Ett exempel är Stigfjorden-Halsefjorden som är av riksintresse för naturvård och friluftsliv. En viktig fråga är problematiken med övergödning i området som bl.a. hanteras genom gemensamma projekt finansierade av länsstyrelsen. Kommunen har tagit fram en natur- och kulturguide och kommer även att ta fram en GIS-baserad naturdatabas.

Synpunkter: Ett gemensamt krafttag behövs för att komma till rätta med avloppsproblematiken och utsläppen i Stigfjorden. Det är av yttersta vikt att värna om kustområdena, eftersom det är dessa som gör kommunerna unika. Orust har påbörjat åtgärderna och ser över avloppen i området för att minska näringsbelastningen på havsmiljön. Det är angeläget att kommunerna fortsätter dialogen kring de åtgärder som bör tas.

Kommentar: Tjörns kommun ser fram emot att samarbeta i denna fråga.

Vindbruk

Det konstateras att det skulle vara möjligt att anlägga grupper av större vindkraftverk inom ett område på land (Tyfta), med maximal navhöjd 70 m. Inom ett större område omkring Tyfta anges att mindre vindkraftverk (maximalt 50 m totalhöjd) kan prövas. Det område kring Vallhamn som tidigare föreslagits för vindbruk är inte längre aktuellt för etablering av större vindkraftverk. Inga områden för havsbaserad vindkraft redovisas och kommunen tar i nuläget inte ställning, vare sig för eller emot, en etablering av vindkraft i havet. Frågan kommer att undersökas ytterligare i en energibruksplan, som tas fram som ett tematiskt tillägg till ÖP.

Synpunkter: Orust kommun kommer under 2013-14 att arbeta fram en vindbruksplan (landbaserad vindkraft). Längre fram planerar kommunen även att undersöka förutsättningarna för havsvindkraft. Möjligheterna för att ta fram en gemensam havsvindbruksplan för de båda kommunerna bör undersökas.

Kommentar: Tjörns kommun anser också att det är viktigt att samverka i denna fråga.

12. SAMHÄLLSBYGGNADSNÄMNDENS MAJORITET

Allmänt

För att förbättra tydligheten i kartorna borde en av kartorna utvisa juridiskt bindande regler medan en karta ska visa rekommendationer.

Det bör framgå vilka beslut som redan tagits i regionen och som är styrande för kommunen. Tydligare källförteckning bör eftersträvas.

Huvuddelen av bilderna är mycket bra. Dock bör bildtexten korrigeras så att den visar var bilderna är tagna (bilden sid 50 bör bytas ut "Gotteboa" har upphört).

Se över områden med kulturmiljövärden, friluftsliv och naturvärden. En hel del kan ha ändrats med åren

Kommentar: Att dela upp kartorna i en som visar juridiskt bindande regler och en som visar rekommendationer har inte gjort plankartan mer lättläst. Däremot kommer den digitala kartan i solen delas upp med olika lager som visar på dessa två olika kategorier. Underlagsdokumenten har förtydligats. Bildtexter har korrigerats och texten har korrekturlästs. Områden med kulturmiljöer och så vidare är alla aktuella.

Detaljsynpunkter

Sid 5 Under rubriken Bakgrund: Fel ordning i Presidieutskottet. Benny A och Bosse B ska byta plats.

Kommentar: Texten har korrigerats.

Ordningsföljd i uppräknningen längst ner i vänsterspalten bör viktas eller är det verkligen så att effektiv, flexibel kollektivtrafik är viktigast?

Kommentar: Texten har korrigerats.

Högerspalten: Formuleringen om Culture planning är fortfarande obegriplig för den oinvigde.

Kommentar: Texten har förtydligats.

Sid 8 I kapitlet om Tjörn idag bör även tillföras något om Myggenäs och Höviksnäs. Procentuellt fler boende i Myggenäs och Höviksnäs är "åretruntboende"

Kommentar: Texten har kompletterats.

Sid 11 Konsekvenserna av formuleringen “Kvaliteterna i kustzonen...” innebär i huvudsak utökat strandskydd. Det är viktigt att även Tjörns politiker deltar aktivt i diskussionerna hur denna “Rådslagsprodukt” skall lösas. Detta har också bäring mot samarbetet med länsstyrelsen vid översynen av strandskyddet.

Kommentar: Noteras.

Sid 13 kartbilden i höger spalt: Även väg 718 bör ingå som huvudstråk för att text och bild ska stämma överens.

Kommentar: Texten har korrigerats.

Väg 732 saknas på kartan som redovisar sekundärstråk

Kommentar: Texten har korrigerats.

Vägen mellan Kuballe och Aröd bör läggas in som sekundär stråk. Även med en hög turtäthet längs sekundärstråken utökas inte antalet kollektivtrafikresenärer jfr dagens läge. Andra metoder bör utredas.

Kommentar: Strukturbilden kan ej ändras i detta skede. Däremot kan kommunen arbeta för en ökad turtäthet på aktuell sträcka.

Sid 16 Randbebyggelse i anslutning till stråken är det som gäller historiskt på Tjörn. Ska inte detta även fortsättningsvis gälla när det utomplansbebyggelse? Hela Tyfta och Tolleby området består nästan uteslutande av rand bebyggelse.

Kommentar: Översiktsplan 2012 följer Översiktplans 2003:s intentioner där det är tydligt att en randbebyggelse ska undvikas. En utspridd bebyggelse längs med vägarna gör det svårt att få till en effektiv kollektivtrafik, då det innebär många stopp.

Sid 20 Traditionella näringar: Vad menas egentligen med värdefull jordbruksmark? Värdefull för vem? Formuleringen bör diskuteras.

Kommentar: Texten har förtydligats.

Sid 21 Skogsbruk: Var skall man köpa in skogsmark. Vilket kommunalt beslut ligger till grund för detta?

Kommentar: Det finns inget kommunalt beslut, texten beskriver att mark kan behöva köpas in för att säkerställa områden för närrekreation.

Sid 22 Fler boende med tillgång till kollektivtrafik: Kommunala besöks mål t.ex. Säbygården, Dyrön och Åstol bör lyftas fram.

Kommentar: Dessa platser har redan idag kollektivtrafik.

Sid 24 Gång och cykelvägar: Planerad prioritering/planering av GC vägar stämmer inte överens med SBN prioritering (Del 2 sid 23)

Kommentar: Samtliga GC-vägar som är med på SBN:s prioritering är med på kartan, men har kompletterats med andra sträckor som lyfts fram under samrådet som viktiga sträckor att prioritera i en framtid. Flera av dessa tillkommande sträckor föreslås vara enklare cykelleder så kallade ”sommarcykelvägar”.

Sid 26 Längst ner på kartbilden används olika benämningar på samma sak regionalt och kommunalt (Huvudstråk, sekundärstråk och tertiärstråk)

Kommentar: Texten har kompletterats.

Sid 31 Under rubriken En växande hållbar turism Bland de populära besöksmålen ska även Säby vara med.

Kommentar: Texten har kompletterats.

Sista stycket högerspalten bör struktureras bättre. Redan idag finns vårdcentral i Myggenäs och gym i Skärhamn, Källekärr, Svanvik och Myggenäs.

Kommentar: Texten har kompletterats.

Sid 36 Klimatpåverkan: Var har kommunen beslutat att förvärva mark för närvärmeanläggning? När togs beslutet?

Kommentar: Texten har stryks.

Sid 41 Ändringar i tätortsstudierna. Stryk punktsatsen om byggnation i vattnet söder om Tjörns entré.

Kommentar: Hänvisar till tätortsstudien, där detta föreslås.

I Rönnäng ska strandskyddet ändras i Kåreviksområdet

Kommentar: Strandskyddet har ej ändrats, väg i befintlig plan har endast fått en dispens från gällande strandskydd.

Sid 47 Vad betyder bokstäverna i “förklaringsrutan”?

Kommentar: Texten har kompletterats.

Sid 52 Övriga Tjörn Kursiverade stycket vad gäller boende är inte korrekt jfr delen “Tjörns befolkning” sid 6.

Kommentar: Texten har förtydligats.

Menar man verkligen att befolkningen har utvecklats? Är det inte så att man menar att befolkningsstrukturen har utvecklats?

Kommentar: Texten har korrigerats.

Parkeringsproblematiken i Rönnäng kan radikalt förändras i och med pågående utredning.

Kommentar: Noteras.

Sid 54 Skyddsområde vattentäkt finns även vid Ängeviken. Ytterligare ett vattenskyddsområde kommer inom kort.

Kommentar: Texten har kompletterats.

När det gäller utomplansbebyggelse är Generationsskifte i jordbruket en viktig komponent. Hur många egentliga jordbruk finns det idag på Tjörn? Epitetet kanske tillmätts för stor betydelse i beslutsprocessen.

Kommentar: Antalet jordbruksföretag på Tjörn har ökat och även antalet personer som anger jordbruk som sin huvudsakliga sysselsättning. Idag utgör jord- och skogsbruk samt fiske 25 % av kommunens samtliga företag.

Sid 54 Höger spalt: Stycket som börjar För att uppnå o.s.v skall strykas. Detta måste avgöras från fall till fall.

Kommentar: Noteras.

Sid 58 fl Ytterligare verksamhetsområde måste tillföras i Skärhamnsområdet. Meningen Planerade vindkraftverk tas bort under R2.

Kommentar: Texten har förtydligats. Meningen om planerade vindkraftverk tas bort.

Sid 59 Område R6 stoppar en flytt av Vallhamns marina inom området, vilket kan komma att krävas för att säkerställa en utbyggnad av handelshamnen.

Kommentar: Noteras.

Sid 60 Område R 9 markerar på kartan Golfbana medan det i ÖP dokumentet syftar på Område av stort värde för sjöfart

Kommentar: R10 läggs till som symbol på kartan, texten korrigeras i planhandlingarna.

Sid 69 Höger spalt mark för närvärmeanläggningar (tidigare påpekat).

Kommentar: Texten har strukits.

13. SOCIALDEMOKRATERNA OCH MILJÖPARTIET

Övergripande synpunkter

Mandatperioder bör användas i kommande översiktsplanearbete och att referensgruppen antingen kan vara en politisk styrgrupp eller samhällsbyggnadsnämndens och kommunstyrelsens presidium.

Kommentar: *Skrivelsen med synpunkter på det utställda planförslaget baseras på det tidigare samrådsyttrandet. För att skilja gamla synpunkter från de nya synpunkterna som inkommit samt de till dessa tillhörande kommentarerna är de nya markerade genom att vara indragna från vänstermarginalen.*

Planen är sparsmakad avseende viljeinriktningar, analys, de stora dragen och det längre perspektivet bortom 2025. Anser att planen skulle tjäna på att vara mer koncis.

Kommentar: Synpunkter noteras.

Här vill vi än en gång vara tydliga med vår åsikt och trycker därför på vårt ursprungliga krav ovan, notera är alltså inte tillfylles, det ska beaktas.

Kommentar: Med hänsyn till att översiktsplanen i sina huvuddrag med upplägg och innehåll är klar och genomarbetad och att det nu handlar om att rätta till och finna politiska lösningar till en plan som kan fungera några år framåt, är det inte möjligt att tillgodose önskemålen i denna version. Däremot finns det all anledning att ta till sig ovanstående synpunkter för kommande aktualisering av översiktsplanen. Den kanske viktigaste förutsättningen för att åstadkomma en plan med hög kvalitet och med

största stöd från olika politiska partier är att översiktsplanarbetet bedrivs kontinuerligt inom den kommunala organisationen i samverkan med kommuninvånare, övriga intressenter och politiker.

Fisket

Möjligheterna för fortsatt fiske i närområdet är av central betydelse för Tj öm. Det ställer bla krav på eftertanke om hur vi kan skydda föryngringsområden inte minst genom att minska övergödningen från åar och bäckar som rinner ut i havet.

Kommentar: Synpunkten beaktas. Del 2 kompletteras med ytterligare text angående vad kommunen gör för att förbättra vattenkvaliten i havet.

Naturligt vore att begränsa fisket i Hakefjorden genom selektivare och mer begränsat storskaligt fiske. Förslaget beskriver Hakefjorden som ett viktigt lekområde för torsk, då bör även adekvat skydd av området bli en konsekvens.

Kommentar: Synpunkten noteras.

Här vill vi trycka på det faktum att vi måste verka för att stoppa storskaligt fiske för i Hakefjorden som helhet, naturlig yttre gräns bör vara Pater Nosterskären, som längst in i fjorden för förbud menar vi är i höjd med Åstol.

Kommentar: De areella näringarna finns beskrivna i del 2. Med hänsyn till översiktsplanens små möjligheter att påverka förutsättningarna för dessa näringar har planen begränsats till att just bara beskriva nuvarande förhållanden och vad gäller yrkesfisket har riksintresset redovisats som en viktig förutsättning.

Avgränsningen av riksintresseområden har skett genom att Länsstyrelsen redovisat dessa avgränsningar och därefter samrått med kommunerna. I den mån kommunerna finner avgränsningarna felaktiga ska riksintresseområdenas avgränsningar kunna förhandlas om.

Rönnängs hamnområde har därvid påpekats vara ett olämpligt riksintesseområde för yrkesfiske och att avgränsningen därför behöver justeras. Motivet till just detta krav har varit de konflikter med övriga samhällsintressen som finns här samt det för övrigt uppenbart olämpliga från miljösynpunkt att fiska i ett hamnområde.

Med hänsyn till att det vi planens upprättande inte funnits den information och den kompetens som behövs för att ifrågasätta riksintesseområdets avgränsning för övrigt, bör frågan om fisket i Hakefjorden därför hänskjutas till särskilda överläggningar mellan kommunen och länsstyrelsen.

Del 1, kap 6, Yrkesfiske, Hakefjorden-Åstol-Lövön, kompletteras texten: *Kommunen finner det även motiverat att med Länsstyrelsen diskutera området i sin helhet mot bakgrund av risken för utfiskning.*

Utbildning

Behovet av ändamålsenliga skollokaler är av vikt för att goda resultat ska uppnås.

Kommunen inte får förlora sin gymnasieskolan, fasta lokaler för UCT är därmed ett krav

i planeringen

Kommentar: Synpunkten noteras. Kommunen arbetar med planering av lokaler i sin Lokalförsörjningsplan. Att kontinuerligt prognosarbete och uppföljning av denna plan sker är ett följduppdrag till översiktsplanen.

Kravet på lämpliga lokaler samt lämpligt område för gymnasieskola bör enligt vår mening absolut vara med i en översiktsplanering, även om gymnasieskolan tillfälligt är nedlagd. "Vänder Vinden" måste det finnas ovan beskriven plan.

Kommentar: Att det finns mark för framtida skollokaler i en starkt växande kommun är en självklarhet. Befintliga tätortsstudier anger möjliga lägen för placering av skola/gymnasieskola. Var och om en gymnasieskola ska finnas på Tjörn är ytterst en politisk fråga.

Resor och kommunikationer

Det är av avgörande betydelse för Norra Tjörn att en ny väg planeras från Häller rondellen till Kyrkesund med sammanhängande gång- och cykelväg. De menar att det finns stor potential i permanentning av fritidshusområdena här och att vägen är en förutsättning för Norra Tjörns möjligheter till fortlevnad som ett året-runt-samhälle, med "skolan mitt i byn".

Kommentar: Synpunkten angående behovet av gång- och cykelväg beaktas. Kartan kommunikationer kompletteras med en prioriterad utbyggnad av gång och cykelväg längs med väg 731. Översiktsplanens strukturbild visar, gällande kommunikation, endast på en övergripande struktur för kollektivtrafik. Strukturbilden säger inget om vägarnas standard inom kommunen.

Även här är det viktigt kommunen visar med hela handen om vilken standard som är viktig för kommunens kommande infrastrukturutveckling samt var vi ser att det är viktigt att rätt standard sätts. Det hör intimt ihop med hur kommunens vilja uppfattas av medborgare, näringsliv mm.

Kommentar: Den standard på vägar/cykelvägar som erfordras för att tillgodose den utveckling av olika trafikslag översiktsplanen bygger på, bör lämpligen utredas i samband med projekteringen av vägarna.

Del 1, kap 3, Mål och strategier för Tjörns utveckling Strategi 2 – Bebyggelsestruktur och utveckling ändras texten till:

"Strukturen bygger på förutsättningen att kommunen tillsammans med Västra Götalandsregionen/Västtrafik skapar god kollektivtrafik utefter huvudstråket"

Handlingen bör kompletteras med en konsekvensbeskrivning av genomfartstrafiken i Skärhamn.

Kommentar: Synpunkten noteras. i samband med framtagande av detaljplan i Skärhamn pågår utredning av trafikproblematiken i Skärhamn. En separat GC-väg är dock ett viktigt mål att arbeta mot och detta arbetet är påbörjat.

Upprepar, Handlingen bör kompletteras med en konsekvensanalys av hur genomfartstrafiken i Skärhamn kommer att utvecklas.

Kommentar: En trafikutredning för Skärhamn kommer att tas fram och ligger som uppdrag till samhällsbyggnadsförvaltningen att upprätta.

Turism

Färjetrafik

En trafikkonsekvensanalys som beskriver framtida planer för öarna Dyrön, Åstol samt Tjörnekalvs är avgörande deras utveckling för helårsboende. De anser att "Hela Tjörn ska Leva" och av det följer att öarna ska ges utvecklingsmöjligheter och värnas utifrån sitt mycket höga besöks-, båtlivs-, rekreations- och kulturhistoriska värde för hela kommunen.

Kommentar: Synpunkten beaktas. Ett av följduppdragen till översiktsplanen är framtagande av en kommunövergripande transportstrategi där även färjetrafiken kommer att ingå. Ett översiktligt program kommer även utarbetas för Dyrön, med förutsättningar för utbyggnation.

Den nu framtagna studien över infrastrukturen i Rönnängsområdet måste fattas beslut om vilket alternativ som ska gälla i den kommande ÖPn. Det är absolut nödvändigt och inte förhandlingsbart när en sådan viktig fråga löper parallellt med framtagandet av ÖP- 12.

Kommentar: Den framtagna studien för Rönnängsområdet ska samrådats om under våren 2013 inför att ett politiskt beslut ska fattas. Återigen måste påpekas att det inte är möjligt att ha allt det underlag som skulle vara önskvärt för översiktsplanen. Översiktsplaneringen måste ses i ett perspektiv att information ständigt förnyas. Mycket beroende på att förutsättningarna för såväl Tjörns kommun som omvärlden förändras. Det är därför som lagstiftaren har beslutat att översiktsplanen ska aktualiseras varje mandatperiod.

Nya bostäder

Den nuvarande nybyggnationen av utomplansbebyggelse måste begränsas då kommunen har ett stort ansvar i bevarandet av kulturlandskapet för kommande generationer.

Kommentar: Synpunkter beaktas. En av huvudstrategierna i ÖP2012 är att koncentrera den fortsatta exploateringen inom kommunen till de större tätorterna längsmed huvudstråket.

Områdets hela behov ska tillgodoses i planeringen vid detaljplaneläggning, exempel att rätt barnomsorgs lokaler finns med från början av ett områdes planering.

Kommentar: Synpunkter beaktas. Detta är en av anledningarna till att översiktsplanen har som strategi att koncentrera den tillkommande exploateringen till befintliga tätorter, längsmed huvudstråket, då det i stor utsträckning redan finns lokaler i dessa och att det är lättare med samverkansvinster inom organisationer då verksamheterna är samlade till ett färre antal platser. En lokalförsörjningsplan har vidare upprättats för att hantera denna fråga.

Anser att en förutsättning vid prioritering av detalj plan borde vara att minst en tredjedel av bostäderna ska vara hyresrätter.

Kommentar: Synpunkter noteras. Upplåtelseform regleras inte genom detaljplaner, men kan regleras t ex. vid markanvisning av kommunal mark.

Det ska klart framgå av handlingarna att i Tjörns kommun ska minst en tredjedel vara hyresrätter i en detaljplan för att den ska antas i KF.

Kommentar: Översiktsplanen bör endast behandla frågor som har påverkan på Tjörns framtida struktur. Den tar alltså inte ställning till om vilken typ av bostäder som byggs inom olika områden.

I Del 1, kap 3, Mål och strategier för Tjörns utveckling, Strategi 2 – Bebyggelsestruktur och utveckling, anges under ”Inriktning och följduppdrag 1” att bostadsförsörjningsprogram ska tas fram. Bostadsförsörjningsprogrammen beskriver behov av olika typer av bostäder och upplåtelseformer. Dessa kommer att ligga till grund för detaljplaneringen i kommunen. Andelen hyresrätter hyresrätter finns möjlighet att reglera vid markanvisning av kommunal mark.

Småbåtshamn

Skärhamn inte bör bli för starkt dominerad av småbåtshamn. Skärhamn som samhälle måste för sin profil kunna vårda sin särart som en av de största svenska handelshamnarna historiskt. Det måste finnas plats för skutträffar och liknande kulturarrangemang samt en öppen vattenspegel även i en framtid.

Kommentar: Synpunkter beaktas. Efterfrågan av båtplatser är stor i kommunen dock måste intresset av hamnen beaktas. Ett av målen i strategierna för Skärhamns tätort är att lyfta fram och förstärka ortens identitet.

För att nå godkända och hållbara miljömål måste behovet av vattengenomströmning för ”god vattenkvalitet” bibehållas. Utförlig beskrivning av konsekvenser för ljud vid störande verksamheter inarbetas i konsekvensanalysen för att säkerställa uppkomsten av hälsorisker.

Kommentar: Synpunkten beaktas genom att följa såväl Miljöbalken som Plan- och bygglagen vid planering och bygglovhantering.

Det robusta samhället

Det finns ett antal ytterligare förbättringsområden som kommunen måste prioritera i kommande riskanalys för att trygga den fjärde strategin. Att medborgarna upplever och känner trygghet i vardagslivet är en grundbult för ”Det Goda Tjörn”. De menar att konsekvensanalyser samt förslag på strategier bör ingå i materialet som studerar störning av större format i kommunen.

Verksamhetsområdena Wallhamn och Svanviks riskanalyser bör bifogas till utställning. Här skärper vi vår tidigare skrivning med att ordet bör i sista meningen ovan byts ut mot ska!

Kommentar: I kommentar i detta utlåtande till Länsstyrelsen ovan under ”Riksintressen” framförs att text ska ändras enligt följande:
Del 1, kap 3, Strategi 2, Resor och kommunikationer. Text förtydligas:

För att underlätta utvecklingen av Vallhamn-Svanvik bör till exempel inte nya infartsvägar byggas längs med väg 169. För att skapa en hållbar trafiklösning bör även tunneln på Stenungsön breddas och en avkörningsfil innan Tjörnbron skapas på både Tjörnsidan och på Stenungsön. Utvecklingen av Vallhamn-Svanvik kommer att utredas i form av ett planprogram.

Del 1, kap 3, Strategi 3, Ett aktivt näringsliv. Text förtydligas:

Wallhamn AB är en av Tjörns största arbetsgivare och planerar att utveckla sin verksamhet, vilket beräknas ge 60-70 nya arbetstillfällen. Arbetsplatsen erbjuder både heltidsarbeten och deltidarbeten för t ex jordbrukare som behöver kompletterande inkomster till sin basnäring. De flesta transporter kommer med båt och omlastas innan de skeppas ut igen, men även en del gods omlastas och transporteras på väg.

Följduppdrag under samma avsnitt kompletteras med att ett planprogram för Vallhamn-Svanvik ska upprättas.

Del 1, kap 6, Kommunikationer, Väg 160/väg 169. Text förtydligas:

Plan- och byggärenden och andra åtgärder i anslutning till vägarna ska granskas särskilt med avseende på risker och miljöpåverkan och på ett sådant sätt att såväl riksintresset som boendes hälsa och säkerhet samt andra verksamheters intressen tillgodoses.

I samverkan med Trafikverket, Stenungsund och Orust utarbetas en plan för åtgärder för att underlätta samtliga transporter på de aktuella vägsträckorna.

Strukturbilden

Texten till strukturbilden ska förändras på flera sätt och 727 markeras om till huvudstråk.

Kommentar: Synpunkter noteras.

I denna synpunkt menar vi med kraft att väg 727 ska markeras som huvudstråk i kommande ÖP!

Kommentar: En avvägning har gjorts av vad som är realistiskt att få genomfört inom överskådlig tid. Utgångsläget är att vi idag har väldigt få invånare som väljer kollektivtrafik framför att köra egen bil. Med dessa förutsättningar bedöms det inte rimligt att lägga huvudstråk i andra lägen än där flertalet invånare bor och arbetar.

Miljöprofil

Strategier som förtätning och extra fokus på energieffektivt byggande som förs fram i miljökonsekvensbeskrivningen utgör klok planering och kan med fördel föras in i planen som att till exempel nolltaxera alla bygglovsansökningar som är s.k. "Passivhus".

Analys saknas över möjligheten att utveckla det goda exemplet Kållekärrs närvärme till att vara ett alternativ i nya detaljplaner, eller komplettera gamla samhällen med.

Saknas gör en uppdaterad Klimat och Energiplan, den bör bifogas utställningen.

Till utställning bör kompletteras med analys de övriga förnyelsebara alternativ som är möjliga, vågkraft, solenergi mm.

Kommentar: Synpunkten beaktas. En energibruksplan ska upprättas som ett tematiskt tillägg till ÖP2012. Där kommer dessa frågor hanteras.

Detta är av stor vikt att det beaktas mycket tydligt samt att attraktiva förslag för den enskilde tydliggöras vad som gäller vid kreativt byggda lågenergihus eller andra liknande miljöförbättringar.

Kommentar: Klimatplan från 2004 ska utgöra underlag för översiktsplanen. I den behandlas på ett heltäckande sätt vilka principer som ska gälla för transporter, byggande osv. Frågan kommer även att behandlas i följduppdraget "Energibruksplan"

De vill även göra följande tillägg kring bebyggelse och det varierande boendet, som beskrivs i handlingen:

Att utan en kraftig satsning på hyresrätter till rimliga priser riskerar kommunen att många inte kan bo kvar i kommunen utan tvingas flytta till grannkommuner eller inte har möjlighet att flytta till kommunen.

Att det idag saknas boenden för dem som har svårt att klara skötsel av stora egna hem.

Att det måste synas att 75 procent av alla hushåll består av tre personer eller färre i Sverige, samt att det ges stor hänsyn till det i den översiktliga kommunala planeringen. Kommentar: Synpunkten beaktas. Dessa frågor är några av översiktsplanens huvudfrågor. Behovet av hyresrätter har även blivit mycket tydligt under dialogarbetet under samrådet av ÖP2012. Följduppdrag till planen är att upprätta ett bostadsförsörjningsprogram och att tydliggöra ägardirektiven till TBAB och till dessa uppdrag ligger översiktsplanen som grund.

Dessa båda följduppdrag är av stor vikt för att få rätt inriktning på byggandet i kommunen.

Kommentarerna från förvaltningen i ovan kursiv text är central för den nya ÖPn, här ger vi vårt yttersta gillande till formulering samt ser med tillförsikt på våra övriga synpunkters gillande av granskande förvaltning.

14. TJÖRNEKALVS FASTBOENDE

Då Tjörnekalv inte särskilt omnämns i ÖP 2012 vill vi att följande belyses tydligare i den slutgiltiga ÖP 2012

Då Tjörnekalv ligger inom ramen för området "utveckling av befintliga orter" ser vi det nödvändigt och önskvärt att Tjörnekalv omfattas av särskilda tillägg för ön där bevarande av den unika natur- och kulturmiljön tydligt skrivs in.

Tjörnekalv besitter en viktig kulturhistoria för kommunen som helhet genom hamnen och de två samhällena samt ett stort naturvärde och rekreationsvärde med sin orörda natur längst ut i skärgården.

Kommunikationer med Tjörn (Rönnäng) samt vidare mot Stenungsund, Göteborg, Uddevalla bör säkerställas för fortsatta möjligheter för ett fungerande året runt-boende.

Vi tror att goda kommunikationer är en av de viktigaste förutsättningarna för fortsatt stabilt, och helst stigande antal året-runt-boende. En genomgång av fysiska förbättringar inom färjetrafiken bör samordnas med utvecklingen på övriga öar.

Tjörnekalv önskar vara en del av de Kulturminnesvårdsprogram samt Naturvårdsprogram

kommunen driver för att bevara och säkra den unika miljön som utgör både öns samhällen och natur.

Kommentar: Instämmer i behovet av goda kommunikationer med Tjörn och fastlandet. Tjörnekalv är en viktig del av Tjörns kulturmiljö och rymmer en värdefull natur. Detta framgår av naturvårds- och kulturminnesvårdsprogrammen, där Tjörnekalv ingår.

15. NN

Generellt

Tjörns kommun planerar för att på kort tid bygga cirka 2 000 nya bostäder genom markexploatering huvudsakligen på västra delen av ön. Planerna står i konflikt med såväl riksintressen som stora natur- och kulturmiljövärden. Att ÖP 2012 knappt alls behandlar vilka avvägningar i dessa hänseenden som gjorts är en stor brist som borde åtgärdas innan planen antas.

Planens överordnade intresse är att öka den fast boende befolkningen och mediet för detta är bostadsproduktion/exploatering. Att detta medel leder till målet är långt ifrån en självklarhet eftersom det inom Tjörns kommun inte råder generell brist på bostäder. Orterna på västra Tjörn har idag stora inslag av fritidsboende i bostäder som har åretruntstandard. Inom befintligt bestånd pågår en växling mellan fastboende och fritidsboende. Det finns inget hinder för den som vill bli fastboende att förvärva någon av de många befintliga bostäder som varje år bjuds ut till försäljning.

I dialogarbetet har kommunen funnit ett brett stöd bland kommunens invånare för att befolkningen ska öka. Det är naturligt, särskilt i tätorterna, att boende vill att grannhusen ska vara bebodda året om. Den planerade bostadsproduktionen kommer emellertid, att döma av historiska fakta, att öka antalet fritidsboende på Tjörn. Den relativt omfattande bostadsproduktionen under senare år, t ex Havsporten i Skärhamn, har inte ökat kommunens fastboende befolkning. Detta eftersom en hög andel i nyproduktionen redan i utgångsläget eller strax därefter omvandlas till fritidsboende samtidigt som andelen fritidsboende i äldre bostadsbestånd ökar.

Det finns skäl att ifrågasätta att det är exploatering och fler bostäder som kommuninvånarna eftersträvar när de ger uttryck för en önskan att befolkningen ska öka. Projektet "Rönnängs Brygga", som f.n. (augusti 2012) är under produktion marknadsförs som "vinterbonat fritidsboende" av fastighetsmäklarna. Det råder inget tvivel om att målgruppen är fritidsboende trots att projektet i detaljplanearbetet beskrevs annorlunda. Något rimligt samband mellan fler bostäder och ökad fastboende befolkning föreligger inte i detta projekt. För dem som bor i Rönnäng kommer detta nya område att upplevas som öde under större delen av året. Bostadsprojektet "Mossholmen" (också aktuellt för försäljning i augusti 2012) är till sin karaktär snarlikt dvs ett exklusivt fritidsområde. De ingrepp i natur- och kulturmiljön som den planerade markexploateringen med 2 000 bostäder innebär gör Tjörn mindre attraktivt för såväl fast- som fritidsboende. Planerad bostadsproduktion innebär därför också en stor risk för att den fastboende befolkningen inte ökar i den omfattning som planeras, kanske knappt alls, och att medborgarna får en sämre livsmiljö.

Kommuner med betydande befolkningsökning kännetecknas av en expanderande, lokal arbetsmarknad. Bostadsproduktionen tillfredställer ett behov. Tjörn har en krympande eller stagnerande lokal arbetsmarknad. En trovärdig strategi för fler arbetstillfällen på Tjörn borde

föregå en plan för markexploatering i den omfattning som nu planeras.

Förhållandena på arbetsmarknaden utvecklas inte närmare i ÖP 2012.

För arbetspendling är västra Tjörn, där fokus för exploateringen lagts, minst lämpligt eftersom pendlingsavstånden därifrån till Stenungsund och Göteborg är längst. En fast förbindelse under Hakefjorden, som ingår i ÖP 2012, kortar avsevärt avståndet till Göteborg men är en "papperstiger" som inte kan motiveras från ett regionalt perspektiv: det är helt enkelt klokare att från början bygga bostäderna på andra sidan, i Kungälv kommun. Det är olämpligt att den fasta förbindelsen ingår i ÖP 2012 som en konkret ambition eftersom sannolikheten för att denna kommer att fullföljas under överskådlig tid är låg. Risken är att medborgare vilseleds, vilket i en besvärlig bostadsmarknad (se nedan) kan få konsekvenser för kommunen. Hellre då låta tankarna om en fast förbindelse leva utanför översiktsplanen.

I tillägg till arbetsmarknaden finns anledning att i ÖP 2012 diskutera hur bostadsmarknaden — utbud, efterfrågan, prisbildning — på Tjörn påverkas av en planerad, mycket stor utbudsökning särskilt som denna inte vilar på en naturlig efterfrågan från lokalt sysselsatta. Ett utbudsöverskott riskerar att utlösa en så kallad bostadsbubbla, vilket är en allvarlig sak för såväl fritids- som fastboende på Tjörn (priserna, särskilt på nybyggda bostäder, kan komma att halveras på andrahandsmarknaden). Dessutom är risken för en sådan obalans och bubbla, givet kommunens planer, ett starkt argument redan idag mot bosättning på Tjörn.

Specifikt angående Stockevik

En kommande exploatering i Stockevik, där jag bor, innehåller samtliga de negativa aspekter som jag här tar upp — riksintressen, natur- och kulturvärden — och är dessutom olämpligt utifrån ett samhällsplaneringsperspektiv. ÖP 2012 anger att tillkommande bebyggelse i allt väsentligt ska innebära tillskott till befintliga tätorter. Stockevik är ett litet, icke detaljplanlagt samhälle beläget 4 km från Skärhamn. En exploatering i Stockevik, innebär inte en "förtätning" i eller ett tillskott till Skärhamn, utan ett utplånande av ett på Tjörn och längs kusten unikt samhälle som har en minst 150-årig byggnadstradition (och ett flertal fornminnen från skilda perioder). Exploatering i Stockevik innebär en spridd bebyggelseutveckling som är olämplig utifrån i den kommunala planeringen centrala aspekter som närhet till kommunal och annan service och en effektiv kollektivtrafik. Mot den bakgrunden bör Stockevik utgå från den i ÖP 2012 planerade bostadsproduktionen.

I Goviken (Stockevik) planerar kommunen enligt ÖP 2012 att anlägga en småbåtshamn, med 600 båtplatser, för vilken krävs såväl vågbrytare som muddringsarbeten, därtill asfaltering av strandäng och annan ängsmark för båtuppställning. Platsen synes illa vald med hänsyn till såväl naturvärden till lands som till havs (bl a med föryngringsområden för fisk i grunda vatten) och utan naturligt skydd mot öppet hav (höga vindstyrkor).

Mer som en detalj i samma område (Stockevik) anges på karta att en befintlig båthamn finns i Vitlingsävja (i Morike kile innanför Grimsholmen). Att ett par enkla träbryggor för en handfull småbåtar finns på en plats som väsentligen är en badplats med långgrund sandstrand (under pensionatstiden, på 1960-talet, utnyttjad av rullstolsbundna) gör inte Vitlingsävja till en befintlig båthamn. Med hänsyn till naturvärden är Vitlingsävja extremt olämplig som båthamn särskilt som det kan förutsättas att anläggandet av en båthamn på denna idag i praktiken orörda plats (strandäng mot liten skyddad vik)

förutsätter omfattande muddringsarbeten. Vitlingsävja är inte en båthamn idag, en sådan bör heller inte anläggas, och bör därför i ÖP 2012 inte utmärkas som en båthamn. Lämpligen ändras symbolen på kartan till badplats.

Sammanfattning

Mot bakgrund av de stora målkonflikter som finns mellan exploatering å ena sidan och, å den andra, riksintressen, natur- och kulturmiljövärden och befintliga bostäder, borde ÖP 2012 inte antas med mindre än att omfattande kompletteringar gjorts i dessa avseenden. Det handlar bland annat om inventeringar, inte översiktliga utan i detalj, av naturvärden på land likväl som på havsbottnar och av kulturvärden och landskapsbild.

Den höga risk som föreligger för att exploatering/bostadsproduktion inte leder till målet om en större fastboende befolkning innebär därtill att boende på Tjörn kan komma att lida såväl ekonomisk skada som försämringar i sin boendemiljö utan någon nytta i de termer som förespeglats dem (fler fastboende). Som underlag inför beslut om ÖP 2012 bör kommunen låta utreda såväl hur arbetsmarknaden som bostadsmarknaden ser ut och fungerar och i det sammanhanget särskilt utreda eller visa vilka effekter bostadsbyggandet under senare år haft på befolkningsutvecklingen.

Kommentar: Påpekandet att nybyggda bostäder även tillgodoser ett fritidsboende går inte att bestrida. Att hindra människor från att köpa ett hus för att använda det som fritidsbostad finns det inga juridiska hinder för. Samtidigt redovisar översiktsplanen på ett antal sätt att öka intresset för att de fritidshus som finns framöver ska kunna bli permanentbostäder. Det är också riktigt att arbetsplatser på Tjörn gör det lättare för människor att permanent bosätta sig här. Från kommunens sida arbetar man på dels att skapa ett gott företagsklimat, dels att tillgodose närhet till arbetsplatser. Det senare genom att skapa goda förbindelser även med arbetsplatser som ligger utanför kommunens gränser med en förbättrad kollektivtrafik. Man ska också vara medveten om att nya hus i sig ger ett stort antal arbetstillfällen, både för uppbyggnad och också underhåll. På samma sätt ger fritidsboendet en betydande mängd arbetstillfällen under den tid husen är bebodda.

Beträffande Goviken hänvisas till kommentaren till TNF under rubriken "Goviken"

Beträffande Vitlingsävja bör synpunkten beaktas på så sätt att symbolen på plankartan ändras till badplats.

16.

NN

Synpunkter på översiktsplan 2012

Boende: Det framgår inte av översiktsplanerna hur fördelningen mellan småhus, bostadsrätter & hyresrätter blir i de planerade områdena. Jag har tittat på de svar & kommentarer som hittills framkommit, & önskemålet om fler hyresrätter hamnar högt upp på listan över Tjörnsbornas prioriteringar.

Hittills har småhus & bostadsrätter dominerat nyproduktionen sedan broarnes tillkomst. Låt vara att det kan ha sina fördelar att äga sin bostad, men det finns många som av olika anledningar inte kan eller vill köpa sin bostad - ungdomar, ensamstående med barn, sjukpensionärer för att ta några exempel.

Högre andel hyresrätter, uppåt 50%, i ~~nyproduktionen~~ i planerad nyproduktion av bostäder, ser jag som ett ytterst angeläget önskemål.

Då kan ungdomar som inte vill flytta stanna i kommunen, & andra som vill flytta hit har chansen att hitta en bostad utan att behöva sätta sig i skuld. Tjörn får större rörlighet betr. bostadsmarknaden, & det blir lättare att vid behov locka hit folk med spetskunskaper utan att de behöver pendla från grannkommunerna eller rent av ända från Göteborg.

V.g.v.

Aug. vattenförsörjningen

Det är ett angeläget spörsmål att Tjörns kommun förmår säkra vattenförsörjningen för tätorterna. Jag sätter ett frågetecken för om Bø = Tolleby tjärnar förmår täcka behovet fullt ut. Minns en torrsommar på 70-talet, då grunden till ett hus blottades i botten av Bø Tjärn.

Det är definitivt på sin plats att undersöka hurvida vattenförsörjningen kan lösas med kompletterande dammar eller brunnar. Enligt ^{vad jag hört} finns det djupborrade brunnar på nordöstra Tjörn = på Mjörn, som ger vattenvolymer långt utöver vad ett privat hushåll förbrukar. I Apleröd finns en privat borrad brunn som ger 1500 l./timme, = på Mjörn lär det finnas en som ger över 4000 l./timme!!

Detta ger en fingervisning om att Tjörns kommun mycket väl kan tillgodose vattenbehovet för nordöstra Tjörn med en djupborrad brunn eller två, kompletterat med vattenreservoarer i Myggenäs = Høviksnäs.

Samtidigt avlastas Bø = Tolleby tjärnar, vilka jag misstänker snart har nått kapacitetstaket.

Konsultera gärna ^{eller} brunnborringsfirmor som finns på Tjörn. De har borrat i kommunen i decennier, = torde också ha en god bild av var det finns vatten.

Kommentar: Instämmer i synpunkterna om vikten av hyresrätter. Översiktsplanen bör dock inte behandla frågan om fördelning mellan olika upplåtelseformer av bostäder. Detta bör i stället ske i det bostadsförsörjningsprogram som framgår av Del 1, kap 3, Mål och strategier för Tjörns utveckling Strategi 2 – Bebyggelsestruktur och utveckling, under ”Inriktning och fördupningsdrag 1”.

Beträffande vattenförsörjningen så ska den redovisas i den VA-plan som också Länsstyrelsen har efterlyst. Se kommentar till Länsstyrelsen ovan i detta utlåtande.